

SALA
DE
LECTURĂ

Tribuna Școlii

Revistă editată de
Ministerul Educației și Învățământului
și Uniunea Sindicatelor
din Învățământ, Știință, Cultură,
Poligrafie, Presă și Edituri

ANUL XVII (XXXVIII) Nr. 320 (1 406)
Simbătă, 18 februarie 1989

8 pagini — 2,50 lei

ÎN SPIRITUL SARCINILOR ȘI EXIGENȚELOR SUBLINIATE DE SECRETARUL GENERAL AL PARTIDULUI

Inspecția școlară și funcția ei de îndrumare și control

La ședința comună a Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești din 28—30 noiembrie 1988, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sublinia că: „Acum, în centrul întregii activități trebuie să stea înlăuntrul programelor de dezvoltare intensivă, de organizare și modernizare a industriei și a celorlalte ramuri, pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii“.

Pentru realizarea acestui obiectiv fundamental al dezvoltării prezente și viitoare a țării, în cadrul aceleiași ședințe, tovarăsa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, președintele Consiliului Național al Științei și Învățământului arăta că: „Absolvenții școlilor de toate gradele, ai învățământului superior trebuie să aibă o temeinică pregătire profesională, tehnic-științifică, dar și o bună pregătire politico-ideologică pentru a înțelege bine problemele complexe ale dezvoltării economico-sociale, marile schimbări care au loc în lume, pentru a acționa, în orice împrejurare, ca adevărați revoluționari“.

Iată, așadar, ce i se cere școlii pentru a se racorda cit mai deplin cerințelor societății. Inspecția școlară, ca principală formă de control și îndrumare, de evaluare a calității și eficienței activității instructiv-educative desfășurate în învățământul preuniversitar, are o importanță deosebită.

În ultimii ani, activitatea inspectoratelor școlare județene și al municipiului București a constituit obiectul unor controale riguroase din partea Ministerului Educației și Învățământului, precum și al unor dezbateri și ședințe de experiență, reflectate pe larg în presa noastră pedagogică.

Nu ne propunem să facem o analiză a concluziilor desprinse din aceste controale, dezbateri și schimburi de experiență, ci să subliniem doar faptul că, de felul cum este concepută, organizată, pregătită, desfășurată și finalizată inspecția școlară, depind în bună măsură calitatea și eficiența activității instructiv-educative din grădinițe, școli și licee.

În Capitală, de exemplu, realizăm periodic (de regulă, lunar), în cadrul unui seminar pedagogic al inspectorilor școlari, inițiat în februarie 1985, alături de activități de informare politico-ideologică și științifică, cit și dezbateri de probleme stringente ale inspecției școlare, cu accent pe creșterea exigenței, dar și a competenței actelor de îndrumare și control.

Problematicele acestor dezbateri este șablonul de conducere a Inspectoratului Școlar (cu consultarea colectivului de inspectori și de profesori metodiști), pe baza concluziilor desprinse din contactul nemijlocit cu realitățile școlii bucureștene.

Tema seminarului pedagogic din 6 februarie a.c. s-a opri asupra îndrumării pregătirii elevilor care întâmpină dificultăți la învățatură, deoarece din analiza rezultatelor obținute de elevi în primul trimestru de școală a rezultat că, în timp ce numărul elevilor care obțin medii de 5 și 6 la majoritatea obiectelor de studiu este mult prea mare față de condițiile de care dispunem în Capitală, mulți profesori fetișizează rolul zestreii ereditare a elevilor respectivi, dau vina pe familie și scapă din vedere mult prea ușor răspunderea ce le revine lor, ca oameni de specialitate pregătiți anume pentru a instrui și educa pe o omenie, amorfa, ci colective eterogene de elevi.

Am atras atenția, cu acest prilej, inspectorilor școlari că asupra rezultatelor își pune amprenta — ca și în alte domenii — un ansamblu de factori care, în cazul învățământului, țin de școală (condiții materiale, încadrare, stilul de conducere și de predare etc.), de familie (condiții de muncă și de viață, îndrumare, climatul etc.), de forță de influențare a organizațiilor de copii și tineret, de anturajul elevului și de elevul însuși (dezvoltare fizică și psihică, temperament, interese, aspirații etc.) și, ca atare, concluziile și aprecierile noastre în legătură cu aceste rezultate se cer a fi făcute cu discernămint, nuanțat, fiind supuse unei riguroase analize factuale.

Am demonstrat, de asemenea, că eșecul școlar și mediocritatea nu sînt o fatalitate pentru învățămînt, dar ele nu pot fi lichidate numai cu critici (din partea inspectorilor și a directorilor) și cu declarații de bune intenții (din partea profesorilor), ci prin cunoașterea aprofundată a elevilor, a cauzelor insucceselor la învățatură și a metodelor de instruire și educare adecvate fiecărui elev sau grup de elevi în parte.

În felul acesta am căutat să-i informăm pe inspectorii școlari și pe profesorii metodiști asupra dimensiunii, cauzelor și efectelor fenomenului mediocrității, dar și asupra modalităților practice de intervenție, determinind o stare de reflecție, din partea celor implicați cu atribuții de control și îndrumare a profesorilor și cadrelor de conducere, și o stare de acțiune, bazată pe cunoașterea mecanismelor învățării, a tehnicilor moderne de instruire și educare.

De altfel, prin tot ce întreprindem în cadrul acțiunilor de informare, instruire sau de perfecționare a inspectorilor școlari și a directorilor de unități, milităm consecvent — în spiritul documentelor de partid —, pentru combaterea rutinei și conservatorismului, a stărilor de automulțumire, pentru promovarea curajoasă a noului în activitatea de control și îndrumare, în cea instructiv-educativă.

Sîntem preocupați de schimbarea pozitivă a atitudinii tuturor educatorilor față de elevi care, în condițiile democratizării învățămîntului și a întregii vieți sociale, trebuie tratați ca participanți activi la procesul propriilor lor formări și nu priviți cu aroganță și, uneori, cu ostilitate pentru că, chipurile, nu înțeleg și nu știu ceea ce au profesorii sau învățătorii pretind că le-au explicat foarte clar.

Noi concepem inspecția școlară nu ca o inspecție în sensul strict al cuvîntului, în care inspectorul merge în unitate, privește oamenii de sus, pune etichete și dă verdicte, aplică sancțiuni, ci ca o activitate complexă în cadrul căreia se dau îndrumări, se fac demonstrații practice pentru a se înlătura optice greșite și mentalități învechite, se popularizează experiența valoroasă a unor unități și cadre, se dezbate și se clarifică problemele cu care se confruntă școlile și personalul didactic.

Desigur, în cazul în care se constată incompetență, delăsare sau rea-voință, inspectorul școlar e dator să aplice și sancțiuni disciplinare, să trimită obligatoriu la reeducare cadrele didactice cu carențe grave în pregătirea științifică și metodică, să propună schimbarea din funcție a unor cadre de conducere.

Inspecția școlară ne apare — în noile condiții — și ca un promotor al perfecționării școlare în domeniul instruirii practice a elevilor.

Se știe că forța de muncă trebuie pregătită în funcție de cerințele tehnologiilor de fabricație și înainte punerii în funcțiune a obiectivelor de investiții.

Conf. dr. IOAN JINGA
inspector școlar general al municipiului București

(Continuare în pag. a 8-a)

„În condițiile societății noastre socialiste, întărirea controlului, de jos pînă sus, constituie un factor de importanță deosebită în buna desfășurare a întregii activități, în democratizarea și participarea activă la conducerea tuturor sectoarelor, în înlăturarea neabătută a planurilor și programelor de dezvoltare economico-socială a patriei noastre, a întregii națiuni, a poporului nostru.“

NICOLAE CEAUȘESCU

Un obiectiv prioritar al conducerii științifice în învățămînt — creșterea continuă a nivelului de pregătire al elevilor

Convorbire cu prof. LUCIAN AGACHI, inspector școlar general al județului Bacău

Red.: În Expunerea la ședința comună a Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești, din noiembrie 1988, precum și cu alte prilejuri, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, accentuează necesitatea perfecționării a conducerii științifice, ca o condiție indispensabilă obținerii de rezultate superioare în toate domeniile de activitate.

Vă rog să vă referiți, tovarășe inspector școlar general, în lumina acestor prețioase orientări, la preocupările Inspectoratului Școlar Județean de a îndruma învățămîntul băcăuan spre realizarea principalelor obiective ale conducerii științifice.

Lucian Agachi: Subliniind cu tărie rolul școlii românești în formarea omului nou, constructor constient al socialismului și comunismului din țara noastră, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu adresa — cu prilejul expunerii amintite — tuturor factorilor educaționali chemarea de a se mobiliza exemplar în vederea perfecționării activității învățămîntului. În concepția partidului și statului nostru, viitorul poporului român va fi determinat, în mod hotărîtor și de calitatea învățămîntului și a cercetării științifice.

Constanța de mare responsabilitate pe care o au în îndeplinirea acestei generoase misiuni, cadrele didactice din județul Bacău s-au angajat cu fermitate în ridicarea permanentă a nivelului de pregătire al tinerei generații, prin acțiuni concrete de perfecționare a procesului instructiv-educativ, de integrare a învățămîntului cu cercetarea, producția și practica socială, de creștere a rolului școlii în procesul de educare moral-politică, patriotică și revoluționară a copiilor și tinerilor cuprinși în învățămîntul prescolar, primar, gimnazial, liceal și profesional.

În vederea asigurării unei eficiente activități de coordonare și conducere a unităților de învățămînt au înscris în planurile de muncă anuale și trimestriale obiective majore, sarcini și măsuri, cum sînt: realizarea integrală a planului de studii, cuprinderea și menținerea la cursuri a tuturor elevilor, modernizarea procesului de învățămînt, sporirea eficienței activităților de perfecționare po-

litico-ideologică, de specialitate și psihopedagogică a tuturor cadrelor didactice, ridicarea nivelului de pregătire școlară a elevilor și educarea lor în spirit revoluționar, îmbunătățirea activității organelor de conducere colectivă pentru instaurarea unui climat de ordine și disciplină în toate unitățile de învățămînt, dezvoltarea continuă a bazei didactico-materiale, îndeosebi în școlile de 10 ani din mediul rural.

Activitatea de îndrumare și control a ocupat un loc central în contextul sarcinilor care au revenit Inspectoratului Școlar. Inspecția școlară, proiectată în perspectivă pe cîincinalul 1986—1990 și pe planuri anuale, a asigurat realizarea unui control ritmic și riguros în așa fel, încît activitatea fiecărei unități și a fiecărui cadru didactic să fie controlată periodic. În anul școlar 1987—1988, au fost cuprinse în inspecții frontale, tematice și individuale, 504 unități de învățămînt, reprezentînd 200 grădinițe, 263 școli cu clasele I—VIII (X) și toate liceele, școlile profesionale și de maistri și școlile speciale. De asemenea, pe parcursul trimestrului I al anului școlar în curs, au fost inspectate peste 100 unități de învățămînt, la care se adaugă cele 50 de școli, controlate și îndrumate, recent, împreună cu brigada Ministerului Educației și Învățămîntului, prilejuri care au permis evaluarea unor importante realizări, cu care învățămîntul băcăuan se poate mandri. Astfel, în privința realizării planului de școlarizare s-a reușit o adaptare optimă a rețelei școlare la nevoile economico-sociale ale județului, a fost asigurat spațiul necesar de școlarizare și, printr-o continuă activitate de orientare școlară și profesională, s-a realizat repartizarea, încadrarea și integrarea tinerilor absolvenți în producție.

Red.: Vă rog să specificați acele direcții în care v-ați propus să acționați pentru perfecționarea continuă a procesului instructiv-educativ, în scopul creșterii continue a nivelului la învățatură al elevilor.

L. Agachi: În vederea creării celor mai bune condiții pentru desfășurarea unui proces instructiv-educativ de calitate, au fost depuse eforturi susținute

Convorbire consemnată de
CORNELIA GÎRMACEA

(Continuare în pag. a 3-a)

ORIZONT EDITORIAL

PENTRU CREȘTEREA EFICIENȚEI ÎNVĂȚĂRII
ÎN CICLUL PRIMAR

„Modalități de organizare și desfășurare a activității didactice pentru creșterea eficienței învățării în ciclul primar” se intitulează culegerea de studii și sinteze editată, recent, de revista noastră, sub egida Ministerului Educației și Învățământului.

Prin orientările metodologice pe care le cuprinde, în consens cu principiile învățământului formativ, ca și prin modelele pe care le propune — rezultate ale unei experiențe rodnice —, culegerea se constituie într-un util instrument de lucru pentru învățători, venind în întâmpinarea solicitărilor acestora cu privire la publicarea unor lucrări de didactică modernă cu pronunțat caracter practic-aplicativ. Astfel, cititorul are prilejul de a-și îmbogăți informația referitoare la idei și teorii pedagogice de mare actualitate și beneficiază de competențe îndrumări metodice prin intermediul studiilor semnate de specialiști din Ministerul Educației și Învățământului. Amin-tim, în acest sens, „Proiectarea activității didactice” (conf. univ. dr. Ion T. Radu); „Probleme metodologice ale predării citirii și scrierii”, „Cum îi învățăm pe elevi să învețe” (prof. Vasile Molan, inspector principal de specialitate, coordonatorul întregii lucrări); „Accentuarea caracterului practic-aplicativ al cunoștințelor de geometrie, măriri și unități de măsură” (prof. Eugenia Șinca, inspector principal de specialitate); „Educația moral-politică, patriotică și revoluționară a elevilor prin lecțiile de citire” (lector univ. dr. Ioan Șerdeal, inspector general).

Pe de altă parte, prezența unor sinteze care abordează, cu preponderență, probleme de ordin metodic oferă învățătorilor o mare varietate de modalități posibile de abordare a demersului didactic, reliefând, totodată, importanța stabilirii activităților de predare-învățare în strinsă corelație cu obiectivele pedagogice specifice fiecărei discipline de învățământ din ciclul primar, ale fiecărei lecții puse în discuție, în vederea realizării acestora, precum și a creșterii eficienței actului învățării. Relevăm atenția acordată de autori — profesori și învățători cu preocupări susținute, meritorii, în vederea perfecționării procesului instructiv-educativ — aspectelor referitoare la realizarea funcției instrumentale a obiectelor care se predau în clasele I—IV, mai ales a limbii române și matematicii, ca și pe cele cu privire la valorificarea, prin lecție, a potențialului educativ-formativ al acestora, cu precădere al limbii române, al istoriei și geografiei patriei, al cunoștințelor despre natură, în scopul cultivării la elevi a unor profunde sentimente patriotice, a unor înalte trăsături mora-

le, al formării concepției lor materialist-științifice despre lume și viață. În același context, menționăm și sintezele care dezbate probleme metodologice ale lecțiilor de desen — educație artistico-plastică, de lucru manual și de educație fizică, lecții care, prin atingerea obiectivelor propuse, contribuie la dezvoltarea complexă, armonioasă a elevilor.

V. BACIU

ADAPTAREA ȘCOLARĂ

de AURELIA COAȘAN, ANTON VASILESCU, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988

Adresându-se în egală măsură cadrelor didactice, personalului psiho-medical, cercetătorilor specialiști în domeniu, precum și publicului larg de părinți și elevi, această lucrare, rod al unei aprofundate documentări, supune sintetic atenției cititorului principalii indicatori ai adaptării școlare, precum și criteriile de evaluare a acesteia, insistând asupra premiselor psihopedagogice ale pregătirii copiilor pentru școală, delimitând simptomatologia specifică și diferențială a celor mai frecvente dificultăți întâmpinate în procesul adaptării școlare și conturând cadrul continuului informațional al cunoștințelor pe care trebuie să-l poseze de un copil la intrarea în școală. În ultimul capitol (Prevenirea, remediarea și înlăturarea dificultăților de adaptare școlară), autorii prezintă modalități de profilaxie a dificultăților de adaptare a copiilor la vîrsta preșcolară, precum și de optimizarea strategiei preventive pentru înlăturarea acestora, la vîrsta școlară: prevenirea și înlăturarea disgrafiei, a dislexiei, organizarea rațională a regimului de muncă și de odihnă al elevului, inițieri în tehnica de studiu individual. Ne apare astfel îndreptățită speranța exprimată de autori că „cele constatate ar putea constitui temeiul unor decizii de prospectare a unor modalități de facilitare a adaptării școlare, îmbogățind astfel repertoriul strategiilor educaționale, psihologice și sociale actuale”.

DOINA SÂNTIMBREANU

EDUCAREA AUZULUI MUZICAL DIFICIL

de JEAN LUPU, Editura Muzicală, București, 1988

Editura Muzicală a tipărit, recent, o sinteză, „Educarea auzului muzical dificil”, de Jean Lupu, prin care repune în discuție — pe baze științifice, de investigații interdisciplinare și, mai ales, pe baza rezultatelor practice convingătoare, adesea spectaculoase — această problemă de interes major. Profesorul Jean Lupu încearcă să convingă pe toți pedagogii și

profesioniștii reticenți în fața „inaștilor” naturali și, mai ales pe părinții copiilor, că nu există indivizi „afoni”, că toți ne naștem cu „gena sonorului”, pe care avem datorită să o stimulăm, uneori poate mai accentuat și sistematic — în cazul celor mai „săraci” în auz muzical — așa cum fiecare dispunem de darul vorbirii, pe toate treptele dezvoltării fizice, încă de la naștere. Departate de a fi o carte medicală, de terapeutică științifică aridă, lucrarea pedagogului bucureștean este o pledoarie caldă pentru recuperarea acelei treimi de copii înlăturați uneori de procesul de modelare spirituală, atât de benefic, pe calea muzicii.

După ce înfățișează valențele formative ale artei sunetelor, după ce descrie — la nivelul accesibilității maxime — organul receptor al sunetului (urechea) și pe cel producător (vocea umană), Jean Lupu se ocupă de recuperarea copiilor distonici, propunând — pe baza experienței personale și a concluziilor specialiștilor — modalități de recitigare și dezvoltare a auzului muzical. Li țambate cu argumente convingătoare pe adepții procedurii — astăzi depășit — fonomimiei (aplicarea fiecărui sunet un semn de mână) se declară optimist în coborîrea perioadei de prenotație muzicală școlară, de la clasa a II-a la clasa I (avînd în vedere deprinderea copiilor zilelor noastre de a minui guma și creionul încă de la grădiniță). Ceea ce constituie miezul cărții ni se pare capitolul în care profesorul Jean Lupu propune o suită de procedee și modalități moderne de recuperare a copiilor distonici. Exemplele muzicale îi ajută pe învățători și profesori să alcătuiască un repertoriu de cîntece adecvate tuturor celor care se preocupă de acest proces de regenerare a auzului muzical.

Aparent o carte de popularizare, „Educarea auzului muzical dificil” este în realitate un instrument științific de lucru util, deopotrivă, specialiștilor și părinților.

VIOREL CÔSMA

LITERATURA ROMÂNĂ PENTRU COPII

de HRISTU CÂNDROVEANU, Editura Albatros, București, 1988

Nu de mult apărut, sub semnătura scriitorului și criticului literar Hristu Căndroveanu, volumul „Literatura română pentru copii” reprezintă o carte de larg interes și de veritabilă utilitate pentru educatoarele, învățătorii, profesorii, pentru părinți, pentru toți cei ce au responsabilități în domeniul instrucției și educației copiilor. Mai mult decît atît, această lucrare va interesa pe orice consumator de literatură, pentru că, așa după cum afirmă autorul, deși „există incontestabil o literatură care are răsănet și audiență în mod deosebit în inimile celor mici”, „ceea ce numim literatură pentru copii este, în fapt, literatură pur și simplu, literatură pentru toată lumea, literatură frumoasă (cînd este într-adevăr așa!). Despre copii însă (și adolescenții), inspirată din universul acestor vîrste, ori străbătut de, stăpînit

de acel climat infantil-juvenil, în care sentimentele etice sînt atît de la ele acasă, — la vîrstele fragede penetrabilitatea etică fiind structurală. O literatură formativă așadar, care construiește în plan moral și estetic.”

Hristu Căndroveanu și-a propus, ale altfel, să răspundă tocmai la această întrebare: se poate scrie o mare literatură care să exprime lumea celor mici la același nivel de expresivitate cu al capodoperelor ce se inspiră din universul oamenilor maturi? Cititorii vor găsi edificatoare răspunsuri parcurgînd capitolele cărții: „Cînd și cu ce începe această literatură?”; „Bătrînii clasici și alți scriitori” (Tudor Arghezi, Ion Călugăru, Victor Eftimiu, Eugen Jebeleanu, Cezar Petrescu, Mihail Sadoveanu, Ionel Teodorescu, Vasile Voiculescu...); „Profesioniștii” (Costache Anton, Iordan Chimet, Constantin Chiriță, Gica Iuteș, Măheș Gyorgy, Alexandru Mitru, Octav Păncu-Iași, Ovidiu Zotta...); „Scriitorii de azi, autori și de literatură pentru copii” (Fodor Sandor, Nicolae Labiș, Gellu Naum, Fănuș Neagu, Marin Sorescu, Gheorghe Tomozei, Tiberiu Utan...).

Sînt menționate aici, firește, doar cîteva nume de autori din imensa listă a scriitorilor pe care ni-i prezintă această carte care constituie o tentativă, fără precedent, din cîte cunoaștem, de a realiza o panoramă larg cuprinzătoare a literaturii române pentru copii. Sînt abordate, în cadrul capitolelor mai sus citate, în ordinea alfabetică a autorilor cele mai reprezentative creații ale acestora, referindu-se într-o manieră concisă, relevantă și la obiect caracteristicile lor esențiale și definitorii.

Avînd în vedere maniera în care este concepută și structurată, „Literatura română pentru copii” ni se pare, mai cu seamă, un instrument de lucru deosebit de util educatorilor. Aceștia vor găsi, în cele peste 300 de pagini ale sale, repere — de substanțială concretețe și, în același timp, de mare finețe, în nuanțări și delimitări specifice creațiilor prezentate — pentru recomandările de lecturi pe care le fac elevilor lor, pentru înțelegerea și explicitarea acestora.

O. BUZESCU

„SPERANȚE” — O REVISTĂ ȘCOLARĂ DE PRESTIGIU

Numărul 30 al revistei „Speranțe”, publicație centenară a Liceului „Gheorghe Lazăr” din București, laureat, alături de „Revista noastră” a Liceului „Unirea” din Focșani, cu premiul I la toate edițiile concursului de reviste școlare din cadrul Festivalului Național „Cîntarea României”, confirmă, pe de o parte, utilitatea educativă a revistelor școlare care stimulează creativitatea polyvalentă a unui număr de elevi, dezvoltîndu-le îndemnarea exprimării scrise și, pe de altă parte, valoarea lor recunoscută de document pedagogic.

Sumarul acestui număr, variat, susținut de elevi, acoperă o arie largă de preocupări și abordează o serie de modalități literare specifice presei (reportajul, ancheta, sondajele, interviul, masa rotundă etc.), alături de altele clasice (cronici, recenzii, comunicări, eseuri etc.), interesul egal acordat problemelor etico-filozofice, muncii de cercetare științifică, creativității literare și investigației artistice, calitatea intrinsecă a celor mai multe din materiale, demne de a figura în orice publicație de cultură, maturitatea și eleganța stilului de redactare, demonstrează rolul formativ al acestei activități extrașcolare.

Coordonarea revistei de către experimentatul prof. dr. Tudor Opris, teoretician și istoric literar al revistelor școlare românești, asigură revistei Liceului „Gheorghe Lazăr” atributele unei publicații de prestigiu.

T. M.

COLOCVIU DE EMINESCOLOGIE

Recent, în sălile Bibliotecii Centrale Pedagogice din București, s-au desfășurat lucrările unui Colocviu de eminescologie la care eminescologi, cadre didactice, bibliotecari de la universități și școli din țară și din Capitală au prezentat 55 de comunicări. În sesiunea plenară de deschidere au comunicat: dr. Dimitrie Vătamaniuc („Ediția națională Eminescu”), prof. univ. dr. Eugen Todoran („Ghinda și stejarul — Cugetarea și istoria”), dr. Mihai Zamfir („Eminescu și secolul al XIX-lea”), dr. Amîta Bhoșe („Prima întîlnire cu Eminescu”), dr. Mihai Mitu („Eminescu în context cultural româno-polon”), prof. Liviu Lucăciu („Eminescu în conștiința transilvăneană”), eleva Antoaneta Dohotaru („Archeu și Sărmanul Dionis”), prof. Victoria Petrov (recital „Dochia și ursoarele”).

Colocviul a cuprins și trei secțiuni: Eminecologie — educație-biblioteconomie — (prezidiu: Eugen Nicoră, Valeriu Neșțian, Cezar Birzea); Eminecologie — repere critice și bibliografice (prezidiu: Ana Bițu-Sărghie, Liviu Lucăciu, Mircea Gheorghe); Eminecologie-exegeză, traducere și receptare (prezidiu: Eugen Todoran, Liviu Onu, Alexandru Suter).

În ședința de încheiere au vorbit: prof. univ. dr. doc. Gheorghe Mihăilă, prof. dr. Ana Bițu-Sărghie, dr. George Anca. Actorii Mariana Cercei, Eusebiu Ștefănescu și Mircea Constantinescu au susținut un recital din poezia eminesciană.

GEORGE ANCA

OPINII

Nota la purtare

În ansamblul instrumentelor și al mijloacelor de evaluare a gradului încadrării elevului în normele disciplinei școlare, în formarea acestuia în spiritul adevărului și al dreptății, nota la purtare constituie un element important.

Propunîndu-ne să stabilim contribuția acesteia la educarea moral-civică a elevilor, am socotit necesar să decelăm gradul de obiectivitate al notării, criteriile care se au în vedere, precum și metodologia adoptată în stabilirea notei la purtare. Dacă media unui elev la un obiect de învățămînt certifică volumul și calitatea pregătirii lui la acea disciplină, se poate spune același lucru și despre nota la purtare?

Acceptînd existența dificultăților reale în evaluarea unor obiective din sfera educației, ca și variabilitatea individuală a abaterilor de la disciplină și a etiologiei acestora în tratarea cazurilor similare de indisciplină, în stabilirea criteriilor pentru acordarea notei la purtare, dincolo de ceea ce se stabilește prin Regulamentul școlar, se manifestă opinii și, mai ales, practici diferite.

În unele colective școlare, în care am analizat criteriile ce conduc la acordarea notei la purtare, acestea apreciază, în cel mai bun caz, respectarea, uneori conformistă, a Regulamentului școlar.

Sînt apreciate, uneori, drept abateri „întîmplări” mărunte, fapte fără caracter intențional, explicable prin particularitățile de vîrstă ale copiilor, prin nevoia lor de acțiune, prin spiritul de curiozitate ce-i caracterizează pe elevi. O simplă înregistrare a abaterilor sau a presupuselor abateri de la disciplină, fără o ierarhizare a lor, fără cercetarea atentă a cauzelor și a împrejurărilor în care au fost săvîrșite, a abaterilor anterioare, generează concluzii și aprecieri eronate, cu consecințe negative în procesul de formare a elevilor.

Comportarea necorespunzătoare a unor elevi este uneori urmarea înțelegerii gre-

șite sau incomplete de către aceștia a unor noțiuni morale, cum sînt cele de datorie, cinste, prietenie, onoare etc.

Chiar dacă fenomenul nu este de masă, sînt totuși diriginți care consideră că, odată intrat în clasa a V-a, școlarul este înarmat suficient cu unele norme de comportament, cu deprinderi de purtare corespunzătoare. În asemenea cazuri se aplică o pedagogie bazată doar pe interdicții. Școlarul află, pe măsură ce greșește, că nu e voie să se joace — în recreații — în clase și pe coridoare, să sufle colegilor, să răspundă neîntrebat la ore etc.

Uneori erorile în stabilirea notei la purtare sînt generate de o cunoaștere superficială, incompletă a elevului. Sînt diriginți care, în locul activității complexe, științifice fundamentate, de cercetare a personalității copilului, practică metode empirice, nu valorifică integral și unitar datele obținute din observațiile făcute în activitatea școlară și extrașcolară, clasifică, adesea, elevii în buni și răi.

Pentru aplicarea unor măsuri unitare în stabilirea notei la purtare în multe școli, pe baza regulamentului de ordine interioară, dirigințele elaborează împreună cu elevii, încă de la începutul anului școlar, criterii unice și norme de comportament. În aceste unități se acționează metodic, programat, în forme adecvate, începînd chiar de la grădiniță, pentru clarificarea și însușirea conștientă de către elevi, la nivelul puterii lor de înțelegere, a principalelor noțiuni care denumesc calități moral-cetățenești și valori de ordin social, politic și etic.

Prin instrucția morală, printr-un proces complex, marcat de acțiuni educative vizînd dezvoltarea judecării și a sentimentelor morale, formarea convingerilor și a experienței proprii, școala reușește, astfel, să le cultive elevilor deprinderi și obișnuințe de comportare civilizată, principiile și normele eticii și echil-

ității socialiste au devenit noi norme de comportament.

Sînt diriginți care pentru o mai mare obiectivitate au antrenat elevii înșiși la aprecierea propriului comportament și la stabilirea notelor la purtare considerînd, pe drept, că acest demers, tratat în alte cazuri pur administrativ, constituie nu numai un rezultat al acțiunii pedagogice, ci și un mijloc educativ și formativ. Dacă școala este cea care îl înarmează pe elev cu tehnicile și deprinderile autoinstruirii permanente, tot școala are misiunea să-l ajute „să se descopere” pe sine, să se cunoască, să-și judece obiectiv faptele și să se aprecieze, să se transforme din obiect asupra căruia se exercită influența educației, în subiect care contribuie la formarea propriei personalități.

Experiența acumulată de mulți diriginți în educarea la elevi a autocunoașterii poate oferi tuturor educatorilor sugestii utile, modalități de lucru a căror eficiență a fost probată prin practici. Astfel, încă din clasele gimnaziale, la propunerea și sub îndrumarea dirigintelui sau a altui cadru didactic, elevii fac însemnări personale, își schițează proiecte, programe de lucru — toate acestea constituind un prim pas care contribuie, în același timp, la educarea voinței, a spiritului de ordine, a dirigenței și a perseverenței.

Cunoașterea de sine nu exclude, ci presupune autocunoașterea grupului, a colectivului de elevi. Trebuie să cunoști pe alții ca să te cunoști pe tine, spune o veche maximă. Cunoașterea colectivului, autocaracterizarea, caracterizarea reciprocă, recunoașterea unui coleg dintr-o succintă caracterizare, făcută acestuia de o altă persoană, se învață sub îndrumarea educatorului.

Învățînd să-și cunoască semenii, elevul se cunoaște pe sine, își apreciază atitudinea față de muncă, în general, de învățatură, în special. În acest mod, ca o dovadă de încredere în capacitatea de obiectivare a elevului, acesta își propune nota la purtare, care este apoi discutată și stabilită cu consultarea întregului colectiv. În practica altor diriginți, nota la purtare este propusă de un colectiv de elevi condus de diriginți și apoi definitivată cu concursul clasei.

Prof. PETRE TUDOSE
inspector la Inspectoratul Școlar
al Județului Argeș

Un obiectiv prioritar al conducerii științifice în învățământ — creșterea continuă a nivelului de pregătire al elevilor

(Urmare din pag. 1)

pentru dezvoltarea și modernizarea bazei didactico-materiale. În ultimii ani, au fost alocate fonduri însemnate pentru completarea dotării unităților de învățământ cu mobilier și mijloace didactice realizate într-o concepție modernă — aparatură audio-vizuală, tehnică de calcul și informatică, echipament corespunzător pentru laboratoare, săli specializate și ateliere.

În ceea ce privește conținutul activității propriu-zise instructiv-educative, direcțiile de acțiune înscrise în documentele de proiectare a muncii Inspectoratului Școlar, materializate și în acțiunile de îndrumare și control, au vizat, în mod special, acest obiectiv: manifestarea interesului tuturor cadrelor didactice pentru rigoarea științifică în procesul didactic de transmitere a cunoștințelor, în funcție de nivelul de vîrstă al elevilor, utilizarea la maximum a timpului de lucru corelat cu ritmurile diferite de învățare, activizarea colectivelor de elevi prin folosirea unor strategii instructiv-educative, care să permită participarea activă, conștientă a tuturor elevilor la realizarea deplină a obiectivelor pedagogice formative, cunoașterea și aplicarea unui sistem de evaluare și autoevaluare care să reflecte nivelul real de pregătire al acestora.

Red.: Într-adevăr, învățământul din județul Bacău este cunoscut pentru rezultate bune în domeniul dotării unităților școlare, corelate cu calitatea procesului instructiv-educativ. Este aceasta o apreciere care a fost evidențiată și de recenta brigadă de îndrumare și control a Ministerului Educației și Învățământului?

L. Agachi: Desigur, toate acestea au permis aprecierea, din partea organelor de control ale Ministerului Educației și Învățământului, că majoritatea școlilor județului nostru beneficiază de o bază didactico-materială de excepție, repartizată în mod echilibrat, care îmbină armonios utilul cu esteticul, constituind un model de organizare și eficiență; că în multe școli există preocupări sustinute ale personalului didactic de a promova un învățământ activ, eficient și formativ, cu consecințe bune asupra nivelului de cunoștințe al elevilor.

Red.: Cum s-au concretizat aceste preocupări în pregătirea elevilor din unitățile școlare ale județului, în anul școlar trecut?

L. Agachi: Ca urmare a eforturilor depuse de Inspectoratul Școlar, de conducerea de școli, învățământul din județul Bacău a realizat progrese de la un an la altul, obținând procente superioare de promovabilitate. Astfel, la sfîrșitul anului școlar precedent, județul nostru s-a situat peste nivelul mediei pe țară în privința promovabilității la ciclurile primar, gimnazial și treapta I de liceu și la nivelul mediei pe țară, la treapta a II-a de liceu — cursuri de zi și serale. De

asemenea, după numărul premiilor obținute la faza națională a concursurilor școlare pe discipline de învățământ, județul nostru s-a situat pe locul al III-lea, iar rezultatele obținute la admiterea în învățământul superior au fost peste media pe țară. Desigur, aceste rezultate fructuoase trebuie corelate și cu potențialul de cadre didactice competente din punct de vedere pedagogic și în specialitate: 57,34% din totalul acestora au obținut un grad didactic, din care 17,6% au gradul I, la acest din urmă indicator județul nostru situându-se, de asemenea, peste media pe țară.

Red.: ...și în trimestrul I al acestui an școlar?

L. Agachi: Și în trimestrul I al anului școlar în curs, județul Bacău s-a situat constant printre județele frunteașe în privința pregătirii elevilor. Astfel, procentul general de promovabilitate a fost de 93,32%, iar pe cicluri de învățământ, situația se prezintă astfel: 98,33% la clasele I—IV, 95,18% la clasele V—VIII, 87,39% la liceu — cursuri de zi și 75,32% la liceu — cursuri serale, procente superioare aceleiași perioade corespunzătoare anului școlar precedent. În ceea ce privește educarea morală politică, patriotică, revoluționară a elevilor, au fost depuse eforturi sustinute pentru conceperea, desfășurarea și perfecționarea acesteia în lumina prețioaselor teze și orientări ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, atît în cadrul orelor de informare politică și de diri-

genție, cit și prin diverse forme și modalități adecvate specificului școlii — activității de creație tehnico-științifică (în județ funcționează 4649 cercuri pe discipline de învățământ și tehnico-aplicative, cuprinzînd peste 117.000 elevi), concursuri, activități de propagandă politico-ideologică etc.

Red.: Cunoșcînd că o bună proiectare a activității de îndrumare și control pornește atît de la cunoașterea realizărilor cit și a neîmplinirilor, vă rog să specificați în ce domeniu veți acționa, pentru ca toate unitățile școlare ale județului să înregistreze succese în pregătirea elevilor.

L. Agachi: Cu toate realizările obținute, activitățile de îndrumare și control ne-au semnalat și existența unor neajunsuri, care influențează negativ desfășurarea și, mai ales, eficiența procesului instructiv-educativ. Astfel, deși dispun de o bază didactico-materială corespunzătoare, unele școli obțin rezultate modeste în pregătirea elevilor, colectivele didactice ale acestora nu manifestă suficientă intransigență în eliminarea lipsurilor constatate, nu utilizează optim potențialul uman și material de care dispun. Cunoșcînd existența acestor aspecte, constatate de brigada Ministerului Educației și Învățământului, cit și de Inspectoratul Școlar Județean, ne-am propus să ne concentrăm activitatea de îndrumare în vederea mobilizării colectivelor didactice din aceste unități la realizarea unor sarcini concrete, care le sînt trasate prin programe de măsuri diferențiate, pe cicluri de învățământ sau pe discipline școlare. De asemenea, vom acționa să dezvoltăm și să generalizăm buna experiență a cadrelor didactice din majoritatea școlilor noastre. În perioada care urmează, conducerea colectivă a Inspectoratului Școlar, precum și cele ale unităților de învățământ vor acționa în scopul realizării tuturor obiectivelor planificate, în vederea creșterii calității procesului de instruire și educare a tineretului școlar din județul Bacău.

Pregătirea forței de muncă în concordanță cu cerințele producției

Amplasat în imediata apropiere a Combinatului pentru Lianți și Azbociment din Medgidia, Liceul Industrial Nr. 2 din aceeași localitate a dat cea de a zecea promoție de absolvenți în anul 1988, promoție integrată în totalitate în marea colectiv de oameni ai muncii care veghează focul nestins al cuptoarelor de ciment din catedrala cimentului dobrogean. Înființat în anii luminoși de puternică efervescență creatoare ai epocii pe care cu mindrie o numim Epoca Nicolae Ceaușescu, liceul nostru a devenit, în scurt timp, un puternic centru de pregătire a cadrelor pentru industria cimentului și materialelor de construcții.

Pregătirea optimă a forței de muncă pentru activitatea direct-productivă constituie unul dintre principalele obiective asupra cărora se concentrează munca de îndrumare și control a conducerii liceului nostru. Principalele profiluri în care se pregătesc elevii sînt: materialele de construcții, mecanică și electrotehnică, meserii specifice industriei materiale-

lor de construcții. Stabilirea planului de școlarizare anuală face obiectul unei analize comune pe care conducerea școlii o efectuează împreună cu conducerea întreprinderii, avînd în vedere necesitatea de forță de muncă în raport cu dezvoltarea și fluctuațiile preconizate de evoluția procesului de producție. Liceul beneficiază de o puternică bază materială, de laboratoare, cabinete, săli de clasă și ateliere, cu o dotare corespunzătoare realizată cu sprijinul permanent al Combinatului pentru Lianți și Azbociment din Medgidia. Este de remarcă că organizația de partid și consiliul oamenilor muncii ale întreprinderii patronatoare au răspuns și răspund în permanență cerințelor formulate de conducerea școlii noastre pentru sprijinirea cit mai eficientă a pregătirii în perspectivă a forței de muncă la nivelul cerut de modernizarea continuă a proceselor de producție.

Pentru acest an școlar, am solicitat comisia de pregătire în meserie să-și înscrie printre obiectivele sale o cit mai

eficientă familiarizare a elevilor cu viitoarele lor locuri de muncă, realizînd lecții de tehnologie „pe viu”, direct pe utilajele existente în întreprindere. Am urmărit, de asemenea, realizarea unei cit mai strînse colaborări între ingineri și specialiști din producție, în alegerea și pregătirea lucrărilor practice de atelier. Am urmărit totodată ca, prin comisia care răspunde de activitatea tehnico-productivă, să se desfășoare o intensă activitate de pregătire pedagogică, metodică și de specialitate a inginerilor, a tuturor cadrelor cărora le revine răspunderea directă a pregătirii pentru producție a elevilor.

Implicarea elevilor în procesul de producție a impus eforturi sustinute din partea conducerii școlii și a întreprinderii pentru organizarea în bune condiții a practicii productive atît în atelierele școlii, cit și pe fluxul tehnologic al combinatului. Este de menționat că planul de producție al liceului nostru a evoluat de la 250.000 lei în anul 1976, la 1,5 milioane lei în anul 1989. Iar aceste venituri se realizează din executarea reperelor necesare atelierelor combinatului. Nu am neglijat, firește, nici munca în laboratoarele și cabinetele școlii, care vin în sprijinul însușirii temeinice a cunoștințelor din domeniul științelor fundamentale, fără de care nu se poate concepe o temeinică pregătire pentru muncă a elevilor. Înțelegînd necesitățile școlii noastre pentru modernizarea procesului de învățământ, întreprinderea patronatoare ne-a dotat cu două calculatoare, iar în perspectivă va asigura organizarea unui cabinet de informatică.

În luna noiembrie 1988, liceul nostru a beneficiat de îndrumarea și controlul unei brigăzi de inspecție a Ministerului Educației și Învățământului și Ministerului Industriei Lemnului și Materialelor de Construcții, care a făcut constatări atît asupra aspectelor pozitive ale muncii noastre, care vor trebui promovate în continuare, cit și asupra unor neajunsuri pe care trebuie să le înlăturăm. S-a constatat, astfel, că există o bună colaborare a colectivului de conducere al Liceului Industrial Nr. 2 și al Combinatului pentru Lianți și Azbociment din Medgidia în privința dezvoltării și întreinerii bazei materiale a școlii și a pregătirii tehnico-productive a elevilor. Au fost evidențiate buna pregătire de specialitate a cadrelor didactice, preocupările științifice ale acestora, folosirea unor metode adecvate în efectuarea demersurilor didactice. A fost remarcată buna pregătire a forței de muncă în atelierele-școală, rodul integrării armonioase a elevilor și a cadrelor didactice în practica tehnico-productivă. Neajunsurile semnalate cu acest prilej — legate de teoretizarea excesivă a unor lecții, exigența uneori nejustificată a unor profesori, nivelul mediu al unor clase de elevi — au făcut obiectul unei temeinice analize în consiliul de conducere al liceului și a dus la elaborarea unui amplu plan de măsuri pentru creșterea calității muncii întregului colectiv didactic.

Conștienți de sarcinile ce revin școlii din ideile și orientările formulate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, vom acționa în continuare, prin eforturile conjugate ale școlii și întreprinderii patronatoare, pentru pregătirea temeinică a viitoarelor generații de absolvenți, pentru integrarea lor eficientă în activitatea direct-productivă.

Prof. VASILE OJOG
directorul Liceului Industrial Nr. 2
din Medgidia

Valoarea educativă a lecției demonstrative

Comisia metodică a învățătorilor din școală s-a dovedit a fi „celula metodologică” de bază în perfecționarea activității de instruire și educare a elevilor.

Văzută ca un colectiv de cadre didactice cu niveluri diferite de vechime în activitatea la clasă, cu capacități individuale diferite în abordarea sarcinilor didactice, cu experiență dobîndită în mod diferit în conducerea colectivelor de elevi, comisia metodică este un colectiv eterogen și complex, ce oferă cadrul adecvat de pregătire, de studiu și schimb de experiență.

Dacă luăm în considerație și clasele de elevi, subiectele asupra cărora acționează comisia metodică, și vom accepta că influența dintre cadrele didactice înseamnă implicit și o influență asupra colectivelor de elevi, atunci munca în comun a învățătorilor va influența pozitiv asupra acestora.

Care sînt aspectele pe care le poate prezenta comisia metodică a învățătorilor ca modele de acțiune a unui colectiv de muncă? Mijloacele prin care comisia metodică a învățătorilor își îndeplinește funcția de perfecționare metodologică a membrilor săi sînt diverse: discuții metodice, informări metodice și pedagogice, analiza lucrărilor cu subiect unic pe clase, experimentarea, cercetarea și elaborarea unor studii și concluzii asupra unor aspecte ale muncii instructiv-educative cu elevii. Dintre aceste mijloace, activitățile care se desfășoară direct la clasă, cu participarea nemijlocită a elevilor și care oferă cadrul propice pentru controlul activității, pentru evaluarea și îndrumarea activității învățătorului sînt inspecțiile speciale și lecțiile demonstrative.

Cu prilejul acestor lecții, elevii cunosc un aspect al muncii didactice din care înțeleg că modul cum învață ei preocupă nu numai un singur cadru didactic, ci întregul colectiv al învățătorilor, că ei tre-

buie să se considere o componentă a colectivului de elevi al școlii, luptînd împreună pentru realizarea unui deziderat comun: însușirea prilejelor și deprinderilor, a cunoștințelor necesare integrării sociale de mai tîrziu.

Neluind în considerare decît posibilitățile de acțiune ale lecției demonstrative asupra formării colectivelor de elevi și a personalității fiecărui elev în parte, vom pleda pentru valorificarea tuturor valențelor formative ale lecției demonstrative.

Ce vor avea de cîștigat elevii dintr-o activitate metodică a comisiei „desfășurată sub forma lecției demonstrative”? Dacă lecția este pregătită printr-o muncă de colaborare a tuturor membrilor comisiei și proiectul lecției a fost elaborat, dezbătut și perfecționat în cadrul unei discuții metodice prealabile, atunci acest proiect va constitui un model de aplicare a experienței profesionale a tuturor membrilor comisiei.

Dacă pregătirea lecției va continua și cu pregătirea materialului didactic și a tuturor mijloacelor de învățare propuse, totul într-o activitate de elaborare, redactare și confecționare comună, atunci și acel material auxiliar va constitui un model de urmat în activitatea fiecărui membru al comisiei metodice la clasa pe care o conduce.

Prezența tuturor cadrelor didactice membre ale comisiei, a unui membru al conducerii școlii, a unui oaspete din afara colectivului școlii va da elevilor sentimentul importanței muncii lor, conștiința valorii cadrului didactic ce-i conduce zilnic în cadrul colectivului școlii, conștiința valorii proprii a colectivului ce-l constituie ei înșiși, alături de celelalte colective de elevi al școlii, va releva aspectul posibilității nemijlocite de control al colectivului didactic al școlii și al conducerii școlii asupra muncii lor, determinîndu-le responsabilitatea actului de învățare.

Dacă elevii vor fi informați anterior activității ce urmează să aibă loc, cu intenția, din partea învățătorului, de exploatare a elementului de „neobișnuit”, de festiv, atunci ei vor fi conduși cu tact să înțeleagă că se află într-un moment al vieții lor de școlar în care trebuie să dovedească buna lor pregătire la învățură, ținuta corectă, buna organizare a clasei, să se dovedească „bune gazde” pentru oaspeți. Un astfel de moment contribuie la formarea deprinderilor de comportament civilizată, de conduită corectă, a capacității de control. În astfel de cazuri, ei învață să-și înfrîngă emoția, se străduiesc să ridice onoarea și prestigiul clasei. Colectivul de elevi trebuie să ia cunoștință de proiectata activitate, explicîndu-le în ce constă contribuția lor, insistînd pe faptul că asistența la lecție este o prezență de specialitate, că vor fi comparați cu celelalte colective de elevi, că vor trebui să demonstreze buna lor pregătire prin răspunsurile și activitățile pe care le vor desfășura.

Efectul educativ pozitiv al lecției deschise, la nivelul colectiv de elevi-elev, va spori prin contribuția la integrarea tuturor în programul comun de studiu, la stimularea interesului pentru studiu, a competitivității, încrederii în forțele proprii, în capacitatea de învățare și perfecționare a prilejelor și deprinderilor acumulate, oferind concomitent, pentru învățator, date psihopedagogice relevante în cunoașterea elevilor.

Dacă pentru învățator, susținerea unei lecții demonstrative constituie o „piatră de încercare” pentru verificarea pregătirii profesionale, psihopedagogice în fața colectivului din care face parte, acest moment fiind marcat de pregătiri minuoase (studiu individual și colectiv în cadrul comisiei, elaborarea proiectului cu mai multă grijă pentru conținutul său, pregătirea materialului didactic, organizarea activității în general: aspectul clasei, punctualitatea începerii activității, ținuta etc.), atunci și elevii vor fi conduși către o participare deosebită, către un

nivel ridicat al răspunsurilor, pe care învățătorul le va exploata eficient în folosul învățării și educării lor.

Nu plecăm pentru lecțiile deschise „regizate”; intenția noastră este de a demonstra că, atunci cînd elevii sînt informați corect și bine îndrumați, cînd li se formează conștiința de colaboratori și beneficiari ai actului didactic, lecția deschisă își va atinge scopul ei educativ. Lecțiile „regizate” nu contribuie, sub nici un aspect, la eficiența activității metodice.

În același timp, avem rezerve și față de lecția deschisă „surpriză”, care nu este o acțiune conștientă a colectivului îndrumat de învățator. Ea are premise de eșec, pentru că școlarii mici își pierd capacitatea de concentrare a atenției, se inhibă în prezența persoanelor străine care participă la lecție. Lecția deschisă nepregătită riscă să piardă toate posibilitățile de valorificare instructivă și educativă. Bine condusă de către învățator, aceasta trebuie să ofere acea stare optimă pentru învățare numită în psihologia învățării „motivația stimulativă”. Motivația stimulativă a învățării este un aspect pedagogic al muncii didactice, care evidențiază „maiestria”, tactul pedagogic al învățătorului. Se știe că, la vîrsta copiilor din ciclul primar, motivația învățării este greu de stimulat în mod pozitiv din punct de vedere educativ. Elevii mici nu pot înțelege utilitatea și necesitatea pregătirii lor ca pe un scop îndepărtat. O lecție deschisă oferă, iată, un astfel de motiv de stimulare, care nu trebuie neglijat sau pierdut din vedere.

Pentru toate aceste considerente trebuie acordată o mai mare atenție valorificării educative a lecției demonstrative, pentru că numai astfel această modalitate de perfecționare a activității își va putea aduce o contribuție sporită la ridicarea calității instruirii și educării elevilor.

Inv. ANA ION
Școala Nr. 117 din București

INVĂȚĂMÎNT PREȘCOLAR

Formarea deprinderilor de muncă
prin activități diferențiate

Jocurile și activitățile la alegere din partea I a zilei ne oferă un minut prielnic de a cunoaște mai bine copiii, de a-i antrena în formarea sau consolidarea unor deprinderi, de a realiza un învățămînt diferențiat, adaptînd conținutul, formele de organizare, metodele folosite, la posibilitățile diferite ale copiilor, la nivelul lor de înțelegere, la ritmul de lucru al microgrupului format, sau individual, în vederea dezvoltării deplinei lor personalități.

Educatoarea trebuie să manifeste o preocupare permanentă pentru alegerea și distribuirea materialelor conform obiectivelor stabilite pentru fiecare microgrup, pentru aranjarea mobilierului corespunzător, precum și atenție distribuită, urmărind îndeaproape modul de îndeplinire a sarcinilor de către fiecare microgrup și individual.

Pentru socializarea copiilor și integrarea cu ușurință în viitoarea activitate școlară, unele activități cu caracter de muncă și acțiuni în cadrul „Clubului curioșilor” le-am desfășurat împreună cu pionieri și elevi de la Școala Nr. 8.

Astfel, în cadrul comisiei metodice, am stabilit următoarea tematică pentru activități pe subgrupe și diferențiate, la grupa mare: 1) Joc de construcție cu tema „Cartierul nostru”; 2) Activități pe subgrupe pentru consolidarea deprinderilor artistico-plastice, a sensibilității cromatice: a) Temă aleasă de copii — pictură la șevalet și pe sticlă colorată, b) Exercițiu-joc „Covor de frunze uscate”; 3) Activități diferențiate în cadrul „Clubului curioșilor”.

1) La realizarea machetei „Cartierul nostru” au contribuit trei subgrupe de copii. Primul subgrup a construit — din dreptunghiuri decupate din polistiren subțire, hirtie glasată, scobitori, lipici — Școala Nr. 8, Școala Nr. 9, Grădinița Nr. 19 și Grădinița Nr. 21 din Cartierul Zona Gării. Al doilea subgrup de copii a construit — din Combijoc, sirmă, bețișoare, scobitori — curtea grădiniței, cu aparatele de joc existente (gardul, balansoare, scări metalice, bănci, nisipare, bare metalice, bazinul de apă). Al treilea subgrup a construit — din trusele „Plasticon” și „Micul arhitect” — blocuri, magazine, gara, circa sanitară, iar cu trusa „Pionierul constructor” — macarale, mașini necesare șantierului de construcții din zona noastră. Pentru completarea machetei, alți copii au așezat, la locul potrivit, diferite obiecte realizate de ei în zilele precedente: mașini, stopuri, copaci, tren, — jucării decupate și asamblate de ei după modele din revista „Șoimii patriei”.

În cursul efectuării acestor construcții, s-au vizat cu precădere următoarele obiective: consolidarea unor deprinderi tehnice, de suprapunere, de îmbinare simplă și complexă; formarea deprinderii de așezare pe orizontală, pe verticală și în adîncime; dezvoltarea spiritului de cooperare în vederea realizării unei lucrări colective.

Antrenarea copiilor în activități social-utile

Locuind într-un oraș încercat de istorie, cu bogății naturale milenare, am căutat să trezim preșcolarii din grădinița noastră sentimente de dragoste față de orașul în care s-au născut și impresii puternice față de obiectivele sale economice-sociale, față de oamenii muncii și meseriile prioritare orașului, respectiv meseriile de miner, metalurgist, topitor.

Pentru realizarea acestor obiective, ne-am preocupat găsirea de noi metode și procedee eficiente de cunoaștere a muncii părinților, așa încît copiii să-și dea seama de efortul pe care aceștia îl depun, pentru crearea bunurilor materiale și culturale necesare vieții lor ferice. Ne-am propus, de asemenea, să le aplicăm selectiv și să le îmbogățim cu noi elemente, care să-i apropie pe copii mai mult de preocupările adulților, să-i pregătească pentru munca tehnico-productivă de mai târziu, inclusiv prin minuirea diferitelor unelte, care să le dea satisfacție în munca pe care o depun.

Majoritatea preșcolarii din grupa mare fiind copii de mineri și metalurgiști, am organizat prima vizită la gura de mină Almaș-Larga, unde un părinte a prezentat, foarte pe scurt și accesibil copiilor, povestea minei, descriind munca desfășurată de mineri în trecut și cea de astăzi, precum și frumusețea meseriei.

Pentru completarea cunoștințelor referitoare la meseria respectivă, am citit copiilor textul literar „Ce spun uneltele” de N. Stoian și placheta „Buzdurucă cel născut dintr-o nucă” de Irimie Străuț (povestirile: „Ascensorul”, „Aer, aer”, „Abatajul”, „Întoarcerea acasă”), încheierea făcîndu-se cu audierea unui fragment din „Cintecul minerilor”. După aceste activități, copiii au confecționat cu multă plăcere, din materialele aduse, macheta „Funicularul”.

În cele două vizite la I.M.M.N. Zlatna, copiii au văzut cuptorul de topire, atelierul

2) Activitatea artistico-plastică pe subgrupe a necesitat pregătirea unor materiale variate: șevalet, foi de desen, culori tempera, pensoare groase și subțiri, frunze presate, apă, coală de sugativă, plăcuțe de faianță, șervețele, panou pentru expunerea lucrărilor. Cu aceste materiale, microgrupurile formate au redat în spațiu plastic imaginea unor obiecte, fenomene, activitatea respectivă contribuind la dezvoltarea gândirii și imaginației lor creatoare. La șevalet, copiii au pictat lucrările: „O zi ploioasă pe strada mea”, „Toamna în parc”, iar pe sticlă colorată au realizat lucrările: „Grădinița noastră”, „Șoimii patriei la grădiniță”, „Șoimii patriei și pionierii muncesc”. Exercițiul-joc de provocare a unor efecte plastice prin fuziunea unor pete de diferite culori (pata de roșu alături de galben, pata de verde alături de maron) — așezate apropiat între ele, mai întâi pe dosul frunzelor presate și apoi aplicate pe coala de sugativă — a antrenat preșcolarii în realizarea unui frumos „Covor de frunze uscate”, în felul acesta consolidîndu-se deprinderile de combinare a culorilor.

3) În sfîrșit, activitățile diferențiate în cadrul „Clubului curioșilor” au oferit posibilitatea unui subgrup de copii — nou veniți în grădiniță — să se familiarizeze cu fenomenul de plutire și scufundare a unor obiecte. Avînd la dispoziție vase de sticlă, vase din plastic cu apă, diferite obiecte ca: frunze, coji de nucă, bucăți de lemn, bețișoare din lemn, băcuțe mici fără încărcătură, băcuțe mari cu încărcătură grea, bile din metal, bile din plastilină, din sticlă etc., preșcolarii au făcut experiențe, sesizînd unele cauze care condiționează plutirea: forma, mărimea și materialul din care este făcut obiectul. Ca muncă independentă au sortat separat obiectele care plutesc (ușoare) și pe cele care nu plutesc (grele).

Un alt subgrup, constituit din copiii care au absentat la activitatea anterioară de observare a unor fenomene din natură, după ce au terminat construcțiile, au venit la „Clubul curioșilor” să observe, sub îndrumarea educatoarei, ce s-a întimplat cu porțiunea unei plante rămase descoperite și duse afară cu o zi înainte. Au constat că porțiunea de plantă neacoperită cu polietilenă a înghețat, pe cînd partea acoperită a rămas vie, frumoasă, verde. Pionierul antrenat în activitate la acest subgrup a prezentat, în continuare, șoimilor patriei, curiozității din revista „Șoimii patriei”: „De ce se îngălbenesc frunzele toamna?”, „De ce bradul este veșnic verde?”. Copiii și-au îmbogățit astfel cunoștințele referitoare la influența fenomenelor naturii asupra plantelor, la sfîrșit de toamnă și început de iarnă.

Educ. MARIA POPOVICI
directoarea Grădiniței Nr. 19
din Vaslui

rul de timplărie și atelierul mecanic. Uzina nouă de cupru a fost observată de pe șosea. Copiii au aflat că această investiție importantă este una din realizările Epocii Nicolae Ceaușescu și că materia primă este adusă tot din zona apropiată, Roșia Poeni, precum și ce se lucrează în combinat, cît de necesar este cuprul în uzinele țării și la ce este folosit. Panorama uzinei noi a fost redată veridic de copii prin picturile efectuate a doua zi.

În atelierul grădiniței, cu plăcuțele obținute de la atelierul de timplărie, s-au realizat diferite tablouri, în pirogravură, îmbinate cu aplicații. În mai multe activități, prin efort propriu, copiii, după ce au fost familiarizați cu părțile componente ale aparatului de pirogravură, au netezit și șmirgheluit plăcuțele; au făcut cunoștință cu normele de protecția muncii și modul de funcționare a aparatelor și au pirogravat efectiv, după modelul de pe tablă sau după imaginația celor talentați. După fiecare fază de lucru, ei au făcut curățenie la locul de muncă.

La expoziția unde tablourile au fost expuse, preșcolarii au explicat ei înșiși fazele de lucru asupra plăcuțelor, pînă la obținerea tabloului final.

Vizitele efectuate, activitățile desfășurate s-au finalizat prin jocul „Recunoașteți locurile?”, folosind ca material didactic fotografiile de la locurile de muncă vizitate, obținute de la comitetele sindicale ale întreprinderilor. La sfîrșitul trimestrului, tot ce s-a realizat în domeniul educației prin și pentru muncă a fost materializat în sceneta „Hai să ne jucăm de-a mina”, prezentată în fața părinților, respectiv oameni ai muncii de la „Mina Zlatna” și „I.M.M.N.”. Cu materialele executate de copii, cu fotografiile obținute, cu trenulețul de mină executat de părinți (decor la sceneta sus amintită), în grădiniță s-a putut amenaja un „colț” de proorientare școlară și

profesională. Pe măsură ce s-a lărgit sfera lor de cunoștințe, copiii au trăit și sentimente puternice, manifestînd atașament și bucurie pentru locurile lor natale, pentru tot ce au văzut și au creat ei, dar și pentru omul zilelor noastre,

care le innobilează și își innobilează sufletul prin muncă.

Educ. ELENA PUIULEȚ
directoarea Grădiniței
cu Program Normal din Zlatna,
județul Alba

INVĂȚĂMÎNT PRIMAR

Dezvoltarea gândirii logice a elevilor prin
rezolvarea de probleme

Cunoscînd importanța rezolvării problemelor în dezvoltarea gândirii matematice la elevi, am căutat încă din clasa I să formez acestora deprinderea de a le rezolva cu ușurință. Pentru aceasta, încă de la primele probleme rezolvate în clasa I, am folosit material didactic, am căutat să-i fac să înțeleagă enunțul, să sesizeze legăturile ce există între datele lor.

Totuși, către sfîrșitul clasei I, am constatat că aveam un număr destul de mare de elevi care nu rezolvau problemele cu ușurință. Mi-am explicat, însă, că acest lucru se datorează faptului că nu am rezolvat un număr suficient de probleme în timpul anului și nu am dat prea mare importanță alcătuirii de probleme de către elevi.

Porînd de la această realitate, în clasa a II-a am căutat să înlătur lipsurile, propunîndu-mi, pe de o parte, să rezerv pentru rezolvarea problemelor mai multe ore în planificarea calendaristică, iar pe de altă parte, să folosesc procedee variate, care să-i activeze pe elevi, să le stimuleze gîndirea și imaginația creatoare.

Una dintre metodele pe care le-am folosit pentru a-i determina pe elevi să-și însușească enunțul problemei, să poată realiza care sînt relațiile dintre datele ei (mai ales pentru cele mai dificile) și pentru a-i determina să le rezolve cu mai multă ușurință, a fost metoda grafică. De exemplu: „Pentru o școală s-au cumpărat 2 sticle cu cerneală și 5 cutii de cretă, pentru care s-au plătit 100 lei. O sticlă de cerneală costă 25 lei. Să se afle costul unei cutii cu cretă”.

Pentru a-i face pe elevi să rezolve cu ușurință această problemă, am desenat 2 sticle. Sub fiecare desen care reprezintă sticlele am scris costul unei sticle, iar sub fiecare desen care reprezintă cele 5 cutii de cretă, am scris cîte un semn al întrebării, pentru a arăta ceea ce trebuie aflat. Am cuprins într-o acoladă prima sticlă cu ultima cutie și am însemnat la mijloc costul sticlelor și al cutiilor.

Cu toate că judecata acestei probleme este mai dificilă pentru elevii clasei a II-a, ei au observat că în suma de 100 lei intră costul sticlelor cu cerneală; rămîne costul celor 5 cutii cu cretă, după care pot afla și costul unei singure cutii cu cretă.

Apoi pentru a-i determina pe copii să-și însușească mai profund raportul dintre datele problemei, am folosit procedeele modificării și complicării enunțului și al cerinței.

Am avut astfel posibilitatea să demonstrez cum se schimbă rezolvarea problemei în legătură cu schimbarea enunțului sau a întrebării. De exemplu: „Într-o primăvară s-au sădit pe un teren școlar 56 de puiți; dintre aceștia 18 erau meri, 23 erau vișini, iar restul caiși.

Cîți caiși s-au sădit pe acel teren?”

După ce s-a examinat și s-a rezolvat problema, am cerut elevilor să modifice enunțul în așa fel încît aceasta să se rezolve cu 3 operații, cu condiția ca numărul total al puietilor și cel al merilor, vișinilor și caișilor să rămîna același. S-au formulat diferite enunțuri. Iată unul dintre ele: „Într-o primăvară s-au sădit pe un teren școlar 56 de puiți; dintre aceștia 18 erau meri, vișini erau cu 5 mai mult, iar restul erau caiși. Cîți caiși s-au sădit pe acel teren?”. După cum se poate observa, rezolvarea acestei probleme presupune o nouă operație față de cea anterioară, prin care să se afle numărul vișinilor. Am cerut apoi să se modifice din nou enunțul problemei, încît aceasta să se rezolve cu 4 operații; de data aceasta numărul total al puietilor să rămîna același, putîndu-se schimba numărul merilor, vișinilor și caișilor.

O altă modalitate care să conducă la realizarea obiectivului fixat a fost și aceea de a rezolva probleme în care se schimbă cerința problemei inițiale. De exemplu: „O clasă a prezentat pentru organizarea expoziției școlii 28 de caiete, o altă clasă a prezentat cu 7 caiete mai mult. A treia parte din toate caietele au fost oprite la expoziție. Cîte caiete au fost oprite la expoziție?”

După ce s-a rezolvat această problemă, s-a cerut elevilor să formuleze o altă cerință ce s-ar putea adecva conținutului, fără ca aceasta să se modifice. Un elev a pus următoarea întrebare: „Cîte caiete au fost înapoiate elevilor?” Elevii au putut observa astfel că dacă s-a modificat întrebarea, s-a modificat și modul de rezolvare al problemei, trebuind în acest scop să se scadă numărul caietelor oprite din numărul total al caietelor.

De asemenea, am propus elevilor spre rezolvare și exerciții în care am modificat eu enunțul problemei, introducînd o dată nouă, apoi am cerut copiilor să observe cum ar trebui modificată cerința problemei, în funcție de data nouă introdusă.

Folosind aceste procedee de modificare a enunțului sau a întrebărilor, de completare și dezvoltare a problemei, le dezvolt atenția elevilor față de textul problemei și de întrebarea ei, le arăt că fiecare cuvînt are o însemnătate bine definită, că fiecare element care se introduce în problemă atrage după sine, noi cerințe de care trebuie să se țină seama.

Procedînd astfel am constatat că interesul elevilor pentru învățarea matematicii a crescut, determinînd o atitudine mai conștientă față de acest obiect de învățămînt.

Inv. MARGARETA COJOCARU
Școala Nr. 11 din Roman, județul Neamț

Premise ale cunoașterii științifice a naturii

O preocupare constantă în activitatea la ciclul primar, căreia îi acord o deosebită atenție atît în munca la clasă cît și în afara sa, o constituie formarea la elevi a premiselor concepției materialist-științifice despre lume și viață, înarmarea lor cu acele cunoștințe care să-i poată conduce la înțelegerea materialității lumii.

Acest obiectiv important îl realizez, cu deosebire, prin lecțiile predate în cadrul obiectului „Cunoștințe despre natură” care, prin conținutul său, își aduce o contribuție esențială la formarea premiselor concepției materialist-științifice, la stimularea interesului, a curiozității de cunoaștere științifică a naturii, a fenomenelor vieții materiale. Experiența la clasă mi-a dovedit că, mai ales în cadrul acestei discipline, eficiente sub raport formativ, sînt lecțiile bazate pe întrebări-problemă, completate cu observațiile directe asupra naturii, cu experiențe și aplicații practice.

Chiar de la clasa I, drumul către formarea premiselor concepției materialiste începe cu formularea unor răspunsuri la numeroasele întrebări de tipul „de ce”, pe care elevii le pun în legătură cu diverse fenomene naturale care îi înconjoară, cu care iau contact zilnic și pe care nu le înțeleg sau și le explică eronat. „De ce ninge și de ce se topește zăpada în contact cu căldura?”; „De unde vine ploaia?”; „De ce se usucă plantele?” sau „De ce se înviorază cînd le punem apă la rădăcină?”; „Unde se duce ziua cînd vine noaptea?”; „Cum se produce fierberea?”, precum și multe alte asemenea întrebări, care pornesc de

la ceea ce este apropiat elevului, de la ceea ce intră în sfera interesului și preocupărilor lui, fac obiectul a numeroase lecții sau activități în afara clasei.

În realizarea lecțiilor țin seama de particularitățile de vîrstă și individuale ale elevilor, de nivelul de instruire, de preocupările socio-profesionale ale familiei din care provin aceștia.

Sarcina noastră, a învățătorilor, este de a ști să dirijăm însușirea și înțelegerea cunoștințelor, astfel ca între ele să existe o înlănțuire firească, fiecare lucru nou învățat să-l completeze pe cel existent, să lărgască orizontul noțiunilor însușite.

Un element al concepției științifice despre lume îl constituie înțelegerea adaptării plantelor și animalelor la mediul înconjurător. Copiii trebuie convinși că în natură plantele, animalele, fenomenele sînt într-o strînsă legătură, depind unele de altele și au o motivație obiectivă.

Le explic elevilor de pildă că obținerea unor recolte bogate, a unor animale de rasă, a legumelor timpurii depinde de priceperea și hărnicia oamenilor din țara noastră. Vor înțelege că o plantă sau un animal nu e dat o dată pentru totdeauna, fiecare are viața lui, răsar (se naste), crește, se dezvoltă și moare. Toate acestea sînt transformări firești, care depind de anotimpul în care ne aflăm, de umezeala și căldura existentă, omul trebuind să țină cont de toți acești factori, la existența lor necontribuînd nici o forță supranaturală.

În urma experiențelor, elevii află că o sămînță pusă în pămînt uscat, bătătorit, nu dă naștere unei plante, că plantele

...ră lumină sau cele năpădite de bu-
neni nu se dezvoltă bine; dacă o parte
plantei este distrusă (rădăcina), aceasta
mai trăiește; un animal nehrănit și
ingrijit nu se dezvoltă normal sau, până
urmă, pierce. Elevii ajung la concluzia
prin muncă, prin studiu, omul poate
veni înțeles bun al naturii pe care
trebuie să o îngrijească și să o ocrotească.
...minte a sa încodoare, cu forța sa
cunoaște, omul cunoaște tot mai mult
tura inconjurătoare, ajunge să o cuce-
ască, să o stăpânească din ce în ce mai
mult și să o folosească pentru îmbunătă-
rea vieții sale.

...în lecțiile „Solu și subsolu” — elevii
clasa a IV-a au fost conduși pe valea
lui piriu, ca să vadă stratul de la su-
față.

...am îndrumat să observe straturile
late dedesubtul solului, să vadă din ce
sunt alcătuite și ce culoare au fiecare.
...a fost completată apoi în clasă cu
câteva experiențe prin care au demon-
strat că solul conține: apă, aer, substan-
țe organice și minerale.

...în cadrul capitolelor: „Apa și aerul”,

...elevii își vor forma o imagine de an-
samblu asupra naturii; circuitul apei în
natură, stările sub care există evapora-
rea, condensarea, înghețarea, mișcarea
aerului și vor înțelege cum se formează
unele fenomene ale naturii, cum ar fi:
norii, ceața, ploaia, grindina, zăpada,
poleiul.

...Lecția „Omul cunoaște și stăpânește
natura” este o sinteză a celorlalte cunoș-
tințe. Elevii vor înțelege că omul se in-
tegrează în natură, că nu este undeva
în afara ei. Viața lui depinde în întregi-
me de natură, de existența apei, a
aerului și a hranei. Datorită muncii sale,
el a ajuns treptat nu numai să cunoască
natura, ci și să o stăpânească.

...Pe măsură ce elevul va înțelege legă-
turile generale ale dezvoltării fenomene-
lor lumii obiective, precum și legile specifice,
proprii diferitelor fenomene, el se
va apropia tot mai mult de interpretarea
materialist-dialectică a realității.

Inv. TUDORA DORCEA
Școala Nr. 2 din Turnu Măgurele

Implicațiile lecturii suplimentare în formarea personalității elevilor

...O contribuție însemnată la însușirea
limbii române ca instrument de comu-
nicare, de cunoaștere și autoinformare
— o aduce și lectura suplimentară a ele-
vilor.

...Pentru ca aceasta să-și îndeplinească
funcția ei, formativă și informativă, să
dezvolte la elevi gustul pentru citit, să-
i câștige să iubească lectura, să le satisfacă
interesul de a cunoaște viața, oamenii
și faptele lor, ea trebuie îndrumată, con-
trolată și evaluată.

...Iată câteva forme pe care le-am folosit
pentru cultivarea gustului pentru lec-
tura elevilor din clasele primare. La
clasa a II-a am alternat citirea independen-
tă cu cea în grup, citirea model cu
cea explicativă. Am organizat, de aseme-
nea, concursuri de recitare. La clasa a
II-a am început să-i deprind pe elevii
la orientarea în structura unei cărți, cu
cele însemnări asupra celor citite: titlul
cărții, autorul, expresii frumoase etc.
...Concursul „Ghicitori literare despre Ion
Breangă” s-a bucurat de o participare
activă a multor elevi ai clasei. La clasa
a IV-a, elevii au fișe de cititor la bi-
blioteca școlii sau a comunei, iar pentru
cel mai direct îndrumare, controlare și

...evaluare a lecturilor am înființat o bi-
bliotecă a clasei, cuprinzând unele lec-
turi indicate de program, dar și altele,
preferate de copii. La recomandările căr-
ților am avut în vedere cuvintele lui
Mihail Sadoveanu: „O carte pentru copii,
ca să fie bună, trebuie să rămână
bună și când copilul ajunge om”. În orele
de lectură discutăm concret cu elevii
pe marginea unor cărți citite, iar la cele
de citire, aceștia aduc completări pe baza
lecturilor cu aceeași temă ca a lecției res-
pective.

...Considerăm util ca elevii să-și noteze
conținutul, în rezumat, al narațiunilor,
mai ales, pentru a le facilita integrarea
cu succes în clasele gimnaziale.

...Opinăm pentru ideea ca toate manua-
lele de citire, la nivelul claselor primare,
și chiar gimnaziale, să conțină lista mi-
nimală de lecturi suplimentare propuse

Inv. MĂRIOARA LUPEA
Prof. IULIAN COMȘA
Școala din Ribița,
județul Hunedoara

(Continuare în pag. a 6-a)

ÎNVĂȚĂMÎNT GIMNAZIAL ȘI LICEAL

Cresterea valorii practic-aplicative a cunoștințelor de limba română

...În predarea diatezelor verbale am intim-
inat unele greutăți, și, ca atare, o parte
din preocupările mele s-au îndreptat
pre găsirea căilor și mijloacelor ce per-
mit o însușire conștientă, corectă și
logică a acestei categorii gramaticale a
verbului, atât de importante pentru dez-
voltarea exprimării elevilor.

...Am recurs mai ales la unele cunoștințe
de sintaxă ale elevilor, dobândite ante-
rior în clasele a V-a și a VI-a. Punctul
de plecare al lecției a fost analiza verbe-
lor din următorul text: „Sanda se teme
că își va aminti prea tirziu să spele va-
zele și mama o va certa, chiar dacă
astăzi a fost lăudată de tovarășa profe-
soară, pentru că a știut foarte bine lecția.
Se va bucura și tatăl Sandei când va afla
vestea. El a fost plecat și se va întoarce
astăzi”.

...După identificarea verbelor, le-am ce-
nut elevilor să observe, în cazul fiecăruia,
cine este autorul acțiunii și cine suferă
acțiunea, raportul care se stabilește între
subiect (autor) și acțiunea verbului, con-
semnând rezultatele într-un tabel cu ru-
bricile: acțiunea (verbul): se teme, își
aminti, să spele, va certa, a fost
lăudată; autorul acțiunii: Sanda,
Sanda, Sanda, mama, tovarășa profe-
soară; cine suferă acțiunea: Sanda
Sanda, vasele, Sanda, Sanda.

...Primele două verbe au fost analizate
pe întreaga clasă, următoarele constituind
munca individuală a fiecărui elev, supra-
regheată îndeaproape de profesor. La
terminarea analizei, am reluat discuția
asupra fiecărui verb, stabilind subiectul
și complementul (direct sau indirect).
Următorul pas în observarea raportului
între autorul acțiunii și persoana ce o
suferă a fost schematizarea fiecărui caz,
după formulele: se teme (S → S); și va
aminti (S → S); va certa (S → O); a
fost lăudată (O → S), (în care: S — sub-
iect; O — obiect).

...Cu tot riscul pe care-l presupune
astăzi schematizarea (mai ales în cazul
tezei active și a celei reflexive), am
rămas la ea, în această primă parte a
lecției, ca un mijloc intuitiv potrivit și
deosebit de-a lungul anilor, pentru a-i
pe elevii să înțeleagă esența unei
acțiuni, care se dovedește dificilă, ur-
mându-se, pe parcurs, să fac nuanțările
necesare.

...Am conturat, din discuții, trei situații:

S → O (mama o va certa pe Sanda);
S → S (Sanda se teme); O → S (Sanda a
fost lăudată de tovarășa profesoară).

...Analizând situațiile respective, a reie-
șit cu claritate că nu în toate cazurile
subiectul se identifică cu autorul acțiunii.
Deocamdată nu am insistat asupra acestui
aspect, revenind puțin mai tirziu
asupra lui.

...Din cele trei situații, am tras con-
cluzia că pot exista tot atâtea raporturi
între subiect și acțiunea verbului: 1. —
subiectul săvârșește o acțiune suferită
de altcineva, de un obiect (S → O); 2. —
subiectul săvârșește o acțiune care se
răsfringe, direct sau indirect, asupra lui
înșiși (S → S); 3. — subiectul suferă
acțiunea făcută de altcineva (O → S).

...Elevii au fost îndrumați să observe și
să rețină faptul că, pentru fiecare din
raporturile enumerate, verbele au o
formă anumită, deosebită.

...De aici, am urmat definirea categoriei
de diateză și discuția asupra celor trei
diateze ale verbului: activă (1), refle-
xivă (2) și pasivă (3) și, în final, legată
de diateza pasivă, predarea complemen-
tului de agent. Am specificat elevilor că
„formulele” de la care am pornit nu tre-
buie absolutizate. De exemplu, în cazul
diatezei active, nu apare de fiecare dată
situația S → O. Într-o propoziție ca:
Elevii au plecat acasă, verbul este la
diateza activă. La fel se întâmplă și în
cazul diatezei reflexive. Am făcut câteva
exerciții de fixare a cunoștințelor despre
diateza activă, o rapidă conjugare a unui
verb la diateza activă, identificarea ver-
belor la diateza activă dintr-un text.

...Diateza reflexivă a necesitat readucerea
în discuție a citorva cunoștințe despre
pronumele reflexiv: forme accentuate și
neaccentuate pentru cazurile dativ și
acuzativ, forme de pronume personale
utilizate ca pronume reflexive (la per-
soana I și a II-a) etc. Elevii au reținut
că la diateza reflexivă verbele se conjugă
la fel ca și la cea activă, fiind, însă,
precedate de formele neaccentuate ale
pronumelui reflexiv, la dativ și, mai ales,
la acuzativ.

...Nici programa și nici manualul nu dau
indicații precise și clare în legătură cu
modalitatea de predare-invățare a verbe-
lor reflexive (în unele studii se consi-
deră reflexive și verbele active pronu-
minale de tipul: a se spăla, a se îmbrăca

etc.), iar în unele lucrări care cuprind
exerciții și analize gramaticale, statutul
acestora este vag precizat (ba mai mult:
verbe ca cele de mai sus sunt considerate
când active, când reflexive). De aceea,
pe lângă indicația care obișnuiește să se
dea: „sint reflexive doar verbele care
nu admit posibilitatea repetării pronu-
melui prin forma lui accentuată” (mă
bucur, față de mă spăl pe mine), am re-
ținut un număr mai mare de verbe re-
flexive, grupându-le după sensul lor.

...Am considerat necesar să specific ele-
vilor că unele verbe folosite ca reflexive
pot avea și o conjugare activă (a se
gîndi — a gîndi, a-și aminti — a aminti,
a se ruga — a ruga. Distincția este
foarte importantă, cu urmări în plan
sintactic: la verbele active, pronu-
mele are funcție sintactică (comple-
ment direct sau indirect) și acest lu-
cru nu trebuie pierdut din vedere; la

...verbele reflexive, pronumele nu are
funcție sintactică, este inclus în predicat.
La diateza reflexivă, elevii au fost în-
drumați să constate că verbele nu au
modurile participiu și supin, iar la
infinitiv și gerunziu, ele sint însoțite de
pronumele reflexiv la fiecare din cele
trei persoane ale acestuia, la singular și
la plural (a-mi inchipui, a-ți inchipui,
a-și inchipui, etc.); inchipuindu-mi,
inchipuindu-ți, inchipuindu-și etc.).

...Cîteva exerciții de fixare și ortografic
(postpunerea pronumelui reflexiv) au în-
cheiat și această parte a lecției.

Prof. ȘTEFAN ANDRUS
Școala din comuna Boiu, județul Mureș

(Continuare în pag. a 6-a)

Formarea convingerilor materialist-științifice prin predarea geografiei

...Pregătirea științifică, formarea profilu-
lui moral-politic al elevilor, educarea
acestora în spiritul concepției științifice
despre natură și societate constituie sar-
cini de mare însemnătate, cărora în
școala noastră li se acordă o deosebită
atenție.

...Lecția de geografie reprezintă unul
dintre mijloacele adecvate de formare a
unei concepții materialiste despre natură
și societate, contribuind la formarea unei
gîndiri dialectice a elevilor, la educarea
lor ateist-științifică. Însușirea unor no-
țiuni științifice, a problemelor legate de
răspîndirea omului și a activităților sale,
pătrunderea în domeniul relațiilor reci-
proce dintre învelșurile terestre, cu ex-
plicații cauzale în lanț, acumularea de
date și fapte care să demonstreze mate-
rialitatea lumii vii, unitatea și diversita-
tea materiei, interdependența fenomene-
lor, legitatea unor procese, cognoscibilita-
tea legilor care acționează în natură și
societate sint sarcini de o deosebită im-
portanță pentru profesorii de geografie.

...Predarea unor lecții de geografie fizică
la clasa a IX-a (Unitatea materiei în
Univers; Pămîntul — individualitatea sa
în Sistemul solar) în cadrul Observatoriu-
lui Astronomic din Suceava, a prilejuit
elevilor posibilitatea să observe cele circa
6000 de stele vizibile cu ochiul liber,
Soarele, Luna și planetele; evoluția unei
comete, mișcarea unui satelit artificial, ro-
tația sateliților galileeni ai Planetei Ju-
piter, fenomenul „stelor căzătoare”,
Sistemul solar etc. Prin observații efec-
tuate „în camera solară” asupra imaginii
Soarelui, vizibil în acel moment, elevii
au urmărit petele și faculele solare și au
primit explicații suplimentare despre ac-
tivitatea Soarelui. Cu ajutorul lunetei, ei
au privit relieful Lunii, roții de stele,
sateliții planetei Jupiter, inelele planetei
Saturn, nebuloase, galaxii și alte elemen-
te din lumea fascinantă a cerului. Prin
aceste observații astronomice directe, fe-
nomenele cerului instelat nu mai par
enigmatice, elevii își întăresc convingerea
că sistemul solar constituie o formă de
organizare a materiei în Univers, caracte-
rizat prin prezența Terrei.

...Reluînd discuțiile în cadrul altor lecții
la capitolul „Fenomenele meteorologice și
clima” (tot la clasa a IX-a), elevii au în-
țeles mai bine că toate corpurile ce intră
în componența acestui mic univers re-
prezintă un sistem, prin faptul că toate
sînt dependente de Soare, care asigură
planetei noastre energia necesară, atât
direct, cit și cea transformată prin foto-
sinteza organismelor, în trecutul geologic
al Terrei, și care apare azi sub formă de
combustibili fosili ce alimentează cup-
toarele și uzinele din țările lumii.

...Prin aceste lecții în care demersul di-
dactic este organizat astfel încît să ofere
elevului prilejul unor observații directe,
însotite de explicații pertinente și argu-
mente convingătoare, încercăm să ne în-
scriem în cerința de stringență actualitate
privind realizarea caracterului formativ
al învățămîntului.

Fiind o disciplină ce se bazează mult

pe observație, am căutat ca și în cadrul
cercului de geografie să acordăm atenție
lucrărilor practice. Elevii sint inițiați în
intocmirea unor schițe de hărți (plat-
forma industrială din Lunca Sucevei, de
exemplu), a realizării unor fotografii în
timul dispersiei poluanților, citirea, in-
terpretarea unor date statistice, întocmi-
rea unor grafice, această pregătire per-
mitînd tinerilor ca, spre sfîrșitul studi-
ilor școlare, să înțeleagă mai bine pro-
blemele referitoare la urbanizare, siste-
matizarea teritoriilor, echilibrul ecologic,
dezvoltarea economico-socială pe baza cel-
lor mai înaintate cuceriri ale științei și
tehnicii.

...Prin drumetiile realizate în perimetrul
local, elevii au fost deprinși să observe
fenomenele de bază ale naturii, să și le
explice și să le înțeleagă. De exemplu,
drumetiile făcute cu elevii clasei a XI-a
la finetele seculare de la Frumoasa, pe
teritoriul comunei Moara (în apropierea
municipiului Suceava), la Ponoare sau la
Rezervația de nuferi de la Salcea au
constituit pentru elevi un excelent mo-
ment de educație materialist-științifică,
de cunoaștere și apreciere a frumuseților
patriei, județului natal. În urma acestui
contact direct cu terenul, elevii au putut
observa relieful acestor locuri, sub formă
de dealuri, coline și platouri structurale;
solul, în general cenușiu, de pădure; au
făcut observații microclimatice; au ob-
servat vegetația, în funcție de orografia
terenului, reprezentată prin elemente
euroasiatice, europene și central-euro-
pene, elemente pontice; pontico-subme-
diteraneene și circumpolare, făcîndu-se
corelații între toate elementele fizico-geo-
grafice ale acestui spațiu. Concluziile
desprinse din aceste drumetrii au permis
elevilor să facă aprecieri asupra florei
din zonă, a configurației actuale, relevînd
transformările treptate din mediu, legă-
turile dintre relief, climă, vegetație, fau-
nă, soluri, elemente care fundamentează
științific teoria evoluției. Elevii au fost
îndrumați să observe că formele actuale
de viață sint rezultatul unui proces in-
delungat de evoluție, de la cele mai
simple viețuitoare pînă la om.

...În esență, pentru realizarea activităților
care au drept scop cunoașterea și înțele-
gerea fenomenelor naturii și societății,
profesorul de geografie trebuie să urmă-
rească în permanență ca predarea geogra-
fiei să nu se facă fragmentar, înfățișînd
o colecție de fapte și evenimente, ci sis-
tematic, într-o viziune unitară și întregi-
toare, astfel încît să conducă, implicit,
cître formarea unei concepții științifice
despre lumea și viața a elevilor. În acest
scop, prezentarea faptelor geografice va
urmări evidențierea caracterului lor cau-
zal și determinant social, astfel încît să se
formeze elevilor o gîndire dialectică ba-
zată pe cunoașterea legităților și princi-
piilor ce guvernează lumea, societatea și
natura.

Prof. PETRU VASILIU
Liceul de Matematică-Fizică
„Ștefan cel Mare” din Suceava

Vocația formativă a lecției de limba și literatura română

...Expresie remarcabilă a gîndirii social-
politice creatoare, Expunerea tovarășului
Nicolae Ceaușescu la Plenara comună a
C.C. al P.C.R. și a celorlalte organisme
ale democrației muncitorești-revoluțio-
nare, dia 28—29 XI 1988, cuprinde con-
cepte și orientări de excepțională valoare
cu privire la progresul multilateral al
patriei. Educației politico-ideologice și
patriotic-revoluționare, cu întregul ei
univers problematic, i se rezervă și în
acest cadru o deosebită importanță, de-
monstrîndu-se, astfel, o continuitate pu-
ternică a ideilor afirmate îndeosebi după
Congresul al IX-lea al partidului. Capăt,
în acest sens, o semnificație aparte aten-
ția acordată, și de astă dată, de către
secretarul general al partidului, aportului

distinct, specific, pe care-l au literatura
și arta, „în formarea conștiinței socialiste,
în modelarea omului nou.”

...Un asemenea mandat de maximă în-
credere și onoare obligă și pe profesorii
de limba și literatura română la reflecție
și angajare, le sprosteste răspunderea pen-
tru pregătirea și educarea tinerei gene-
rații. Căci lecția e, în ultimă instanță, un
act politic, integrat ca atare în progra-
mul de acțiune revoluționară, de muncă
exemplară, menit a înlesni cultivarea

Prof. VALERIU C. NEȘTIAN
Liceul Agroindustrial din Iași

(Continuare în pag a 6-a)

Liceul Industrial din Vulcan, Județul Hunedoara, este unul dintre cele trei licee cu profil minier din Bazinul carbonifer al Văii Jiului care pregătește forța de muncă necesară extragerii și prelucrării cărbunelui. De pe băncile liceului nostru pleacă anual, direct în producție, în medie, 250 de absolvenți de liceu și școală profesională, pregătiți în diverse meserii legate de minerit: minier mecanic, minier electrician, mecanic mașini și utilaje miniere, electromecanică, electronist sau automatizări pentru industria minieră, preparator croune etc.

Populația școlară a județului Hunedoara este constituită, în proporție de 50% din băieți, fapt ce implică o responsabilitate deosebită în atragerea absolvenților de clasa a VIII-a în meseriile prioritare ale mineritului și menținerea elevilor ce-i avem pentru calificarea lor în acest domeniu prin treapta a II-a de liceu și prin școala profesională. Atragerea candidaților se realizează printr-o cit mai eficientă și constantă muncă de orientare școlară și profesională care, în județul nostru, este structurată pe o concepție și strategie nouă, cu rezultate dintre cele mai bune. În desfășurarea acestei munci ne este de un real folos baza materială de care dispune liceul nostru. Avem cinci cabinete de specialitate în profil (de exploatare minieră, rezistență și organe de mașini, aparate electrice, utilaje pentru tehnologia lucrărilor mecanice, mașini și utilaje miniere) două laboratoare și cinci ateliere școlare care constituie adevărate microclimete productive.

Cabinetul de exploatare minieră și protecția muncii este conceput și realizat pornind de la cerințele programelor școlare și necesitățile de pregătire în meseriile din profil minier. Prin realizarea cu mijloace proprii a machetei „Secțiune transversală prin cimpul minier Vulcan”, însușirea cunoștințelor specifice activității subterane beneficiază de aportul prezentației în spațiu a tuturor genurilor de lucrări miniere, a majorității instalațiilor, utilajelor și mașinilor miniere folosite la realizarea procesului tehnologic. Pentru

În sprijinul opțiunii pentru profesia de miner

înțelegerea și studierea efectivă a tehnologiilor de executare a lucrărilor miniere au fost realizate o serie de machete individuale și panoplii reprezentative: puț în săpare, abataj frontal mecanizat, susținerea în ancore, transportor cu bandă, secție de susținere mecanizată. De asemenea, acest atelier mai este dotat cu mijloace, aparate, dispozitive și materiale de propagandă care, prin folosirea în diferite activități urmăresc prevenirea producerii avariilor miniere, a accidentelor umane.

În curtea liceului există și un poligon de instrucție tehnologică ce este un complex mecanizat de abataj format din susținere mecanizată, combină minieră, transportor și agregat hidraulic cu echipament electric aferent în condiții de subteran, un segment de galerie realizat din elemente de susținere de tip TH, în care se găsesc următoarele mașini miniere: mașini de încărcat, instalații de tracțiune pe orizontală, instalații de aeraj, locomotivă de mine, precum și utilaje de tăiere în abataj. Toate mașinile miniere sunt alimentate cu energie de la un punct de distribuție similar condițiilor din subteran. Laboratorul de instalații electrice miniere, în care se regăsesc echipamente electrice (cofrele cu contactoare de putere de toate tipurile, instalații de iluminat și senalizare, transformatoare) asigură o instruire tehnologică în conformitate cu cerințele programelor școlare.

Alături de acțiunile de orientare școlară și profesională, care debutează cu „sfatul orientării” inclus în calendarul activităților la nivelul liceului, sub direcția coordonare a Inspectoratului Școlar Județean și a Combinatului Minier Valea Jiului, mai există o serie întregă de ac-

tivități suplimentare în colaborare cu școlile cu clasele I—VIII și I—X din localitate și cu întreprinderea Minieră din orașul Vulcan, precum și cu Uzina de Preparare a Cărbunelui din Coroiești. Prin acțiunea „Săptămâna porților deschise”, elevii au posibilitatea să viziteze stațiile tehnico-didactice, expoziții de machete și realizări tehnice ale elevilor sau proiecte de diplomă, dar, mai cu seamă, să vadă reconstituirea abatajului de mină la suprafață, la scară naturală.

O serie întregă de panouri și vitrine le pot oferi elevilor vizitatori o imagine asupra preocupărilor din cele mai diferite domenii, în interferență cu industria minieră. De asemenea, elevii pot să viziteze, sub îndrumarea unor cadre de specialitate din liceu, mina-școală din incinta Întreprinderii Miniere Vulcan, întreprinderea patronatoare, unde, alături de Întreprinderea Minieră Paroșeni, elevii desfășoară practica în producție, repartizați pe profiluri și secții, cu posibilitatea de a se implica în procesul de producție, căpătând deprinderi tehnice și tehnologice. Profesorii și cadrele tehnice ingineresti se deplasează organizat în școlile din orașul Vulcan și din Valea Jiului pentru a face cunoscute elevilor posibilitățile de școlarizare în liceul nostru, ce oferă un cadru optim de pregătire în meseria de miner. De asemenea, unele cadre fac deplasări și în alte județe din țară, pentru popularizarea liceului din Vulcan.

Liceul nostru dispune și de un modern cabinet de orientare școlară și profesională unde, alături de lectoratele cu părinții pe teme adecvate profilului, se desfășoară majoritatea acțiunilor, în colaborare cu școlile din orașul Vulcan și din Valea Jiului. În linii mari, în componența

cabinetului intră: cele mai reușite realizări ale elevilor în domeniul cercetării și creativității tehnico-științifice, reflectate în exponate de dimensiuni reale sau miniaturale, care reprezintă diferite piese din domeniul mineritului: referate și comunicări științifice, rod al preocupărilor personalului didactic, tehnico-ingineresc și al elevilor, fotoreportaje din activitatea minieră; o mică bibliotecă cu cărți și reviste de specialitate; plante prin care se popularizează liceele cu profil minier din Valea Jiului.

De un real folos în activitatea de orientare școlară și profesională ne este rețeaua de televiziune școlară cu circuit închis, cu emisiuni în direct, realizate atât în studio, cât și în unele cabinete cu profil minier. Aici au avut loc întâlniri cu specialiști din cadrul Combinatului Minier Valea Jiului și de la Întreprinderea Minieră Vulcan, ocazie cu care elevilor din clasele terminale li s-a vorbit despre dificultăți și pasionanta meserie de miner, despre noutățile din minerit și despre avantajele materiale ale acestei profesii.

După absolvire, elevii sunt repartizați direct în producție, prin întreprinderile miniere din Vulcan și din Valea Jiului. Dar, odată cu aceasta, noi nu considerăm misiunea noastră încheiată. Conducerea liceului, prin dirigenții claselor terminale, se interesează în permanență de încadrarea și integrarea definitivă și eficientă a absolvenților în producție, precum și de rezultatele muncii lor pe parcurs.

Toate acestea pun în evidență preocuparea întregului colectiv de muncă al liceului, dedicată pregătirii tineretului pentru muncă și viață, valorificarea întregului nostru potențial tehnico-didactic, a încreții noastre capacități profesionale, astfel încât Liceul Industrial din Vulcan să-și aducă o contribuție substanțială la formarea forței de muncă necesare industriei miniere.

Prof. MIRCEA POENARU, director
și prof. VIOREL AVRAM
Liceul Industrial Vulcan,
Județul Hunedoara

Vocația formativă a lecției de limba și literatura română

(Urmare din pag. a 5-a)

conștiinței socialiste, educarea elevilor în spiritul umanismului, al tradițiilor pozitive și al frumosului. Al unui frumos nu însă autotelic, suficient sieși, ci al unuia cu infinite implicații, rădăcini și reverberații. Al unui frumos selectat potrivit idealurilor ce ne animă și discernământului critic care trebuie să ne caracterizeze. Însăși cultivarea limbii naționale reprezintă un fapt de cultură cu rezonanțe politice dintre cele mai evidente.

„Predăm” scriitori și opere literare pentru elevi și ținem seama de gustul acestora. Nu se cuvine să uităm, însă, că educatorii sint cei chemați a orienta gustul și a-l alimenta în direcțiile cele mai constructive. De unde, practic vorbind, se ridică întrebarea: în ce chip ajung ideile, cu ajutorul textului literar, la mintea și inima școlărilor?

Un om — se știe — îmbrățișează o concepție /ideologică/ filosofie, pentru că descoperă în ea nu doar corespondența unor interese și aspirații proprii, ci, mai ales, atințivă cu fatura sa morală, psihică. Pentru că aceasta îi dezvăluie un adevăr care-l răscălește, îl cucerește. Oricât ar fi de precumpănitor rolul stilului și al lexicului într-o creație literară, hotărâtor și final tot spiritul lucrării rămâne, taina inefabilă a modului în care se încheagă contactul cu viața, rostul ontologic al opere. Creșterea eficienței formative-politice a studierii literaturii în liceu implică necesitatea de a pune elevului probleme de gândire: dar, mai cu seamă, de a-l pregăti să-și pună singur întrebări-problemă.

Elevii știu că literatura nu „oglindește” viața, ci o semnifică și că o confuzie între o realitate concret-istorică și o realitate artistică este riscantă. De aceea, în contextul lecției de proslare-invățare-evaluare, acolo unde se prelează, introduc, ca pe niște „moto”-uri semnificative, scurte citate din autori prestigioși, pentru discuție și meditație: „Politicul își are loc în artă, mai ales în această epocă (...) Totul e ca lucrarea să reușească estetic, altfel politicul devine trivialitate” (Marin Preda). „Dominanta politică” stă la baza definirii, de către N. Manolescu, a conceptului de corintic. „Într-o lume intens politizată cum este lumea veacului nostru, romanul nu poate fi altfel decît politic” (Mircea Iorgulescu). În termenii lui Eugen Simion, între romanesc și politic nu există incompatibilitate, ci „complicitate, de relief și de structură”. „Romanul politic, fără a renunța la documente, nu este o ilustrare a unei teze, formula trimițând spre un roman al condiției umane, susceptibilă a configura o viziune și o atitudine asupra existenței” (Marian Odagiu, în studiul-sinteză „Romanul politic”, Facla, 1984). „Eminescu a dat spiritului românesc universalitatea” (C. Noica).

În cuprinsul evaluării formative, propun elevilor, în funcție de temă și de

opera analizată, întrebări ca: „Deșteptarea României”, „Scrisoarea III”, „Împărat și proletar”, „Surisul Hiroshimei” pot fi considerate și poezii politice? De ce? „O scrisoare pierdută” nu este numai de-cit teatru politic; ce elemente specifice conduc la receptarea mecanismului puterii din vechiul regim? În ce măsură „Patul lui Procust” este roman politic? O simplă poveste de dragoste poate fi și o zguduitoare pagină de literatură politică? Argumentați! În relația individuală cu puterea, după critica literară, ar fi două variante: prima e ilustrată de cărți și autori ce vorbesc despre „individul-obiect-al-puterii”; cea de-a doua evidențiază problematica „individului-instrument al puterii”. Exemplificați! Majoritatea eroilor lui Marin Preda trăiesc drama desuării din cauza neînțelegerii, a coboririi atemporalului în temporal. Explicați! Avind în vedere, la I. Lăncrănjan, structura opere, nucleele radiante, etajele construcției, trăsătura esențială a romanelor sale celor mai bune este lupta dintre idee și dogmă. Cum se demonstrează artistică aceasta? Concluzia care se desprinde va fi evidentă: de profesor: romanul despre politică și-a regăsit adincimea și conștiința estetică și a intrat în sfera interesului general, sugerind și drame aparent minore ale individului comun (incursiunile interdisciplinare se înțeleg de la sine).

La lecția de deschidere consacrată prozei actuale, pe baza lecturilor elevilor și a conversației euristice din clasă, sint precizate și citeva constante ale romanului politic.

De asemenea, la orele consacrate poeziei contemporane, formele inedite de lirism civic sint decelate pe temeiul unor lecturi comentate: o reînnoțire în istorie, în maniera unor simboluri și parabolice, la Șt. Aug. Doinas, Eugen Jebeleanu („Hanibal”), în „Imnele” lui Ioan Alexandru și în versurile poetelor Ana Blandiana și Ileana Mălăncioiu. Elevii concluzionează că tocmai îndrăznețea actualizare, punerea în mișcare a nervului politic, invenția verbală crescută ce stimulează o imagistică tradițională și modernă și un limbaj poetic vîguros constituie punctele-forțe ale unor astfel de producții lirice de autentică vocație artistică. Actuală, utilă și oportună este comparația cu tradiția liricii pașoptiste și eminesciene.

Din perspectiva documentelor în discuție, voi orienta actul învățării, spre o educație care să dea tînărului conștiința locului său în societate, astfel încît el să priceapă că poate și trebuie să participe democratic la viața colectivității și că este posibil în acest fel să facă societatea să devină tot mai bună. Pe de altă parte, comentariul literar imi oferă prilejul de a-l determina pe elevi să înțeleagă structurile lumii în care trăiesc pentru îndeplinirea sarcinilor reale ale existenței lor, formindu-le implicît și o gândire politică adecvată.

Creșterea valorii practic-aplicative a cunoștințelor de limba română

(Urmare din pag. a 5-a)

Diateza pasivă nu ridică probleme deosebite. Din analiza exemplului, elevii au generalizat că aceasta se formează din verbul a fi (conjugat la diateza activă) și participiul verbului de conjugat: a fost lăudat. Verbul a fi se conjugă activ la toate modurile personale și timpurile acestora și la modurile nepersonale, iar participiul se acordă în gen și număr cu subiectul.

Problemele conținutului diatezei pasive au fost aprofundate prin predarea, tot acum, a complementului de agent, ceea ce a adus în discuție și distincția (doar cu valoare metodologică) subiect gramatical — subiect logic — complement de agent, atenția foarte mare ce trebuie acordată identificării corecte a predicatului în cazul unor forme omonime: — sint spălat (de mama) — predicat verbal, — exprimat prin verb la

diateza pasivă, față de sint spălat (curat, nu murdar) — predicat nominal, verbul a fi fiind copulativ, iar participiul spălat avind valoare adjectivală.

Prin tema dată acasă se pretindea elevilor identificarea și analiza verbelor, la cele trei diateze, dintr-un text literar.

Pentru înțelegerea și mai clară și mai rapidă de către elevi a diatezelor verbale, consider că este necesară reintroducerea în programa de limba română a noțiunilor despre tranzitivitate și intransitivitate.

Cu predarea diatezelor se încheie predarea categoriilor gramaticale ale verbului. Este momentul fixării cunoștințelor predate sau recapitulate într-un tablou cu caracter practic-aplicativ: conjugarea verbelor la cele trei diateze, cu reținerea unor aspecte, mai ales ortografice. Este o lecție care antrenează la cel mai înalt nivel întreaga clasă, participarea fiecărui elev fiind activă și continuă.

Implicațiile lecturii suplimentare în formarea personalității elevilor

(Urmare din pag. a 5-a)

de programa școlară, pentru ca elevii să poată fi ajutați mai eficient de părinți în obținerea acestor cărți și pentru a-și îmbogăți eficient vocabularul.

Referindu-ne la tematica lecturilor suplimentare, vom ilustra modul în care am valorificat valențele educative ale citorva dintre ele.

Memorarea poeziei Stema țării, de Mihai Beniuc, oferă elevilor din clasa I prilejul reprezentării primelor simboluri ale noțiunii de patrie: brazii, schela de țitei, munții, spicelile aurii, reprezentînd bogățiile peste care se revarsă binefăcătoare lumina soarelui de viață nouă: steluța din virful stemei marcînd drumul luminos al țării noastre în construirea socialismului.

Trecutul istoric este tema lecturilor suplimentare ale elevilor, începînd cu clasa a II-a, cînd dezvoltarea lor intelectuală permite, la nivelul vîrstei, înțelegerea luptei poporului român pentru libertate națională și socială. Citînd **Legenda lui Negru Vodă**, de exemplu, elevii înțeleg că din cele mai vechi timpuri românii au luptat cu vitejie împotriva năvălitorilor de tot felul, pentru păstrarea și apărarea pămîntului strămoșesc, că au nutrit continuu speranță de unire. **Lectura Stejarul din Borzești**, de E. Camilar, se bucură de o justificată apreciere în rîndul elevilor, pentru că descrie întâmplări din copilăria lui Ștefan cel Mare și împlinirea unui legămint din copilărie, cînd Ștefan ajunge domnul Moldovei. Copiii retrăiesc scenele jocului, sint îndurați de moartea lui Mitrui, devin intransigenți cînd îl judecă pe hanul tătar. Poeziile **Colț de țară minunat**, de M. Negulescu, și **Partid, pînă te iubitor!** au trezit în sufletul copiilor dragostea

pentru Partidul Comunist Român, pentru conducătorul său înțelept, tovarășul Nicolae Ceaușescu. În urma unor asemenea lecturi, copiii înțeleg că cel care își iubește patria muncește pentru a-i spori frumusețea și bogăția.

Dragostea pentru frumusețea naturii patriei le este inspirată elevilor și de lectura unor renumite poezii pe această temă: **Toamna**, de D. Botez, **Iarna pe uliță**, de G. Cosbuc, **Primăvara**, de V. Alecsandri, **Somnoroase păsărici și Revedere**, de Mihai Eminescu.

Lecturile mai lungi și mai puțin accesibile au fost complinite prin diafilme, planșe, ilustrații, albume existente în dotarea școlii, precum și prin discurile editate pe plan central și realizate cu concursul unor actori de prestigiu, a căror lectură elevii o ascultă cu plăcere, incitîndu-i la citit.

Dintre legendele toponimice, care au impresionat pe elevi în mod deosebit, le amintim pe cele cuprinse de Grigore Băjenaru în volumul **Virful cu dor**, inspirate din legendele populare.

Din variata tematică a schițelor, nulelelor și romanelor despre copilărie, reține atenția în mod deosebit **Amintiri din copilărie**, de Ion Creangă, operă care, de la apariție și pînă în zilele noastre, a constituit o lectură prețuită de toți copiii.

Cunoștințele dobîndite prin lectura suplimentară sint valorificate la celelalte obiecte de învățămînt, ca exemple în ilustrarea fenomenelor gramaticale studiate, la întregirea lecțiilor de citire, pentru explicarea unor denumiri geografice, în completarea lecțiilor de istorie, ca texte ale unor cîntece învățate la orele de muzică, în desfășurarea unor activități pionieresti, contribuind în bună măsură la atîngerea scopului propus, acela de a instrui și educa tînăra generație.

Sinteze pe teme de didactică modernă

Învățarea școlară [II]

ASPECTUL PROCESUAL

Activitatea de învățare școlară prezintă o desfășurare procesuală în care distingem o serie de faze. Este vorba mai întâi de **receptarea materialului**, ceea ce înseamnă inducerea unei stări de atenție, de activare cerebrală, pe fondul căreia au loc înregistrarea, perceperea activă a datelor concrete și verbale cuprinse în oferta lecției. În continuare, grație proceselor de analiză, sinteză și generalizare (asupra materialului) se desprind relații și note relevante, au loc **înțelegerea, pătrunderea prin gândire a datelor**, ceea ce va însemna **condensarea informației în noțiuni, principii** etc. Intervin apoi **fixarea în memorie**, „stocarea” informației și în final utilizarea ei, **actualizarea cunoștințelor** sub forma reproducerii și, mai ales, a operării, a transferului în condiții apropiate de cele de la lecție sau într-un context nou. De notat că în această succesiune, procesul de memorare prelungește actul cognitiv ca atare; mai precis, există, în parte, o suprapunere a memorării peste acțiunea cognitivă — orice cunoaștere fiind implicit o înregistrare —, pentru ca, în continuare, să aibă loc o acțiune mnezică, autonomă, subordonată țelului „stocării” ca atare. Firește, finalizarea secvenței de învățare o constituie aplicarea cunoștințelor, operarea cu ele.

O asemenea decupare de faze — cum este cea înfățișată mai sus — reprezintă doar o primă aproximație. Etapele repetate și modul lor de articulare în structura procesului de învățare capătă aspecte diferite în funcție de conținutul ce se învață, de particularitățile clasei etc.

Învățarea senzoriomotorie. Programele de activități practice incluse în prezent în școală prevăd un volum însemnat de deprinderi de muncă, a căror formare se încadrează, în bună măsură, în ceea ce numim învățarea senzoriomotorie.

Dacă ne referim, de pildă, la domeniul larg al prelucrării prin așchiere a metalelor, analiza psihologică relevă, în operația de muncă, o seamă de componente. Este vorba, mai întâi, de actul sau gestul motor de minuire a unelei — **componenta motorie** —, apoi de culegerea de informații vizuale, cu privire la adausul îndepărtat, suprafețele prelucrate etc. ca și de date proprioceptive sesizate de executantul operației — **componenta informațională**. La acestea se adaugă reglajul și controlul actului prin anumiți indici de calitate (precizia dimensională, calitatea suprafețelor), impuși de sarcina de muncă în care o operație sau alta se integrează. În sfârșit, se poate desprinde și o **componentă intelectuală** concretizată în momentele de gândire, în strategia de muncă. După cum se vede, deprinderile de muncă nu sînt reducibile la însușirea actului motor ca atare, ci presupun momente de informare, de planificare, de realizare motorie, de control, care alternează sau se suprapun.

Punctul de plecare în însușirea unei acțiuni motorii îl constituie preluarea prin observație a unui **model al actului**. Urmărind de repetate ori operația de muncă, însoțită de explicații verbale detaliate pe elemente sau momente, se formează o imagine inițială care, pe baza unei serii de tatonări, aproximează tot mai bine actul respectiv, devenind treptat o **schemă anticipatoare, un model intern al actului**.

Volumul atenției fiind practic limitat, începătorul se concentrează doar asupra gestului motor, scăpîndu-i momentele de colectare a informației, care se realizează la muncitorul cu experiență în mod selectiv și în faze bine determinate. Se face distincție între **semnale formale și informale**, care intră în componența informației colective. **Semnalele formale** sînt indicii explicite, date prin documentele care privesc activitatea practică. **Semnalele informale** urmează să fie descoperite pe cont propriu prin exercițiul activității ca atare („simțul unelei”, „simțul mașinii”).

După o primă fază cognitivă, de orientare și familiarizare, în care se conturează modelul acțiunii, urmează o **etapă a învățării analitice pe operații**, în care acțiunea mai complexă se decupează, se fracționează de regulă în acte componente, ce se însușesc pe rînd. Pe parcurs, intervin faze de unificare a elementelor într-un ansamblu.

Odată cu exercițiul se produce o automatizare parțială. Intervine astfel cea de-a treia etapă în formarea deprinderilor: **momentul organizării și sistematizării părților sau detaliilor acțiunii**. Actele dispartate se unifică, se îmbină; sînt selecționate detaliile corecte, în timp ce erorile se elimină, se reduc mișcările parazite și efortul inutil. Totodată, intervine o organizare în datele senzoriale, anumite corelații între semnale se impun, informația utilă este prelevată numai în momente privilegiate ale secvenței de răspunsuri. Repetarea semnalelor utile se face în avans față de gestul motor; apare o anticipare perceptivă, un decalaj util între informație și reacția propriuzisă. În final, se produc **sinteze și integrarea operațiilor într-o acțiune unitară**. Explorarea perceptivă se reduce la minimum, un singur semnal ajunge să declanșeze întreaga secvență de răspunsuri.

Concentrarea atenției se deplasează de la detaliile acțiunii la ansamblul ei.

Formarea noțiunilor și operațiilor mintale. Pentru mulți autori, **formarea noțiunii** constituie unitatea de bază a instruirii, motiv pentru care numeroase cercetări au fost dedicate acestei teme.

După cum s-a arătat, cunoștințele și noțiunile se formează pornind de la oferta de date concrete și verbale. Este vorba, adesea, de o colecție de date sau exemple în alternanță cu explicații, descrieri, propoziții condensate etc. Considerînd un univers U de obiecte, mai precis un eșantion u din acest univers, colecția de date și exemple cuprinse în predare constituie o parte din acest eșantion. Sînt alese obiectele/exemplele cu valoare de prototip pentru o noțiune.

În formarea conceptelor, elevul avansează prin aproximații succesive. S-au conturat anumite trepte psihogenetice pe parcursul școlărității.

Cu privire la formarea noțiunilor se propune un model cu patru niveluri (H. Klausmeier, 1976, ș.a.) și anume: (1) **nivelul concret**, (2) **nivelul identității**, (3) **nivelul clasificator** și (4) **nivelul formal**. Fiecare nivel înglobează pe cel precedent și îl depășește, ceea ce nu înseamnă că însușirea unei noțiuni nu s-ar putea situa la o anumită vîrstă — direct la un nivel superior (clasificator sau formal). La **nivelul concret** întîlnim termenul corespunzător unui concept, dar acesta este simplă etichetă verbală aplicată unui lucru; elevul recunoaște un obiect înțilnit în experiența anterioară, îl distinge de celelalte și îi atribuie denumirea adecvată. **Nivelul identității**, mai exact al **identificării**, presupune recunoașterea aceluiași obiect plasat în diferite ipostaze spațio-temporale sau fiind perceput în modalități senzoriale diferite. Intervine un element de generalizare, intrucît lucrul, deși în ipostaze sau forme diferite, este considerat același. De exemplu, masa de lucru, masa de la cantină, masa rotundă etc. sînt cuprinse sub același termen, conturînd un portret rezumativ, fără a alcătui propriu-zis clase. **Nivelul clasificator** se caracterizează inițial prin capacitatea subiectului de a subsuma aceleiași termen două sau mai multe exemple diferite pe baza unor atribute direct perceptibile, fără a putea justifica clasificarea însăși. Într-o colecție de obiecte, elevul separă corect exemplarele care ilustrează un concept — reperînd pe celelalte ca „non-exemple” — dar nu reușește să dea o definiție. În sfârșit, la **nivelul formal**, școlarul poate lămurii precis conceptul în termenii notelor sale definitorii, reușind să evalueze corect exemple și contra-exemple (prezentate sau numai descrise) în funcție de atributele esențiale cuprinse în definiția științific acceptată: de asemenea, conceptul devine operant în rezolvarea de probleme (Klausmeier, p.6 —14).

Urmărind dinamica procesului cognitiv pe un anumit itinerar școlar se poate constata predominarea, respectiv suprapunerea unor niveluri, alături de o evoluție uneori în zig-zag — cu largiri și restrîngerii în conținutul noțiunilor — în funcție de trăsăturile materialului-suport utilizat în predare. În chip frecvent, elevii rîmîn cantonați în **concepte figurale**, în care informația este asociată unui exemplu sau model-intuitiv de la lecție. Din mijloc de ilustrare, exemplul devine purtătorul noțiunii înseși cu toate distorsiunile pe care faptul acesta le antrenează.

În funcție de modul de structurare a ofertei de informație la lecție putem înfățișa câteva **strategii tipice** în formarea noțiunilor la elevi. Este vorba, mai întâi, de **strategia numită inductivă**, în care noțiunea se formează pe baza desprinderii notelor comune unui grup de obiecte/exemple prezentate. Fiecare însușire (notă) găsită — în cursul activității de analiză și comparație — 1—2 obiecte sau fenomene din colecția de date constituie o ipoteză de verificat în pași următori. Intervine deci un **mecanism intern de formare și triere de ipoteze** asupra esențialului. Descoperind notele comune unui grup de obiecte/exemple, gândirea se apropie de esențial, apropiere dirijată grație locului exemplarelor și contra-exemplarelor. Pornind de la oferta de date ale lecției, elevul ajunge — fie printr-un cumul aditiv de note comune, fie printr-un triaj succesiv în „pachetul” inițial de ipoteze — la un „construct” mental în genul unei **imagini compozite**, pentru ca prin introducerea unui element de contrast (exemplu diferențiator), această imagine compozită să se transforme într-o **noțiune unitară, integrată**, care să capete echivalență verbală într-o proporție generalizatoare (definiție, principiu etc.). Pentru a înlesni procesul de decantare a esențialului din obiecte-exemple etc., s-au conturat procedee de facilitare a activității de generalizare. S-a conturat de pildă, că adăugarea de elemente/obiecte din aceeași clasă înlesnește procesul de conceptualizare dacă se păstrează constante notele esențiale — care intră în definiție, caracterizări — făcînd în același timp, variabile notele neesențiale (N. A. Mencinskaia, Al. Roșca). S-a subliniat, de asemenea, importanța introducerii elemente-

lor de contrast, a exemplului diferențiator, care delimitează — prin opoziție — un concept de altul (Al. Roșca, 1956).

Cînd în predare avem de-a face cu metode expositive, iar informația esențială este transmisă verbal, formarea noțiunii se bazează pe **transferul de semnificație**: o noțiune nouă este însușită grație punerii ei în ecuație cu alte noțiuni cunoscute care-i imprumută sensul. Totodată, conținutul conceptului se dezvăluie prin exemple care-l ilustrează și se delimitează mai clar, prin exemple de contrast. Această **strategie** ar putea fi numită **deductivă**.

În ansamblu, pe lîngă datele abstracției și generalizării proprii, elevul încorporează în noțiunile învățate cuante de informație datorate transferului de semnificație ce are loc în procesul comunicării. Firește, între comunicarea verbală și acoperirea cu exemple trebuie să existe o corelație justă. Descrierea ca și definiția joacă un rol pozitiv în formarea noțiunii atunci cînd se sprijină pe un **material faptic, de exemple**, suficient de variat, care să permită o dezvăluire cît mai largă a conținutului noțiunii. Cercetările școlare ne arată că ilustrarea monotonă, variația insuficientă sau neadecvată a datelor și faptelor care servesc la introducerea noțiunii pot duce la două feluri de greșeli: pe de o parte, la o anumită **îngustare a conținutului noțiunii**, pe de altă parte, la o **lărgire nepermisă a acesteia**. Ambele tipuri de greșeli se întîlnesc cu o anumită frecvență printre elevi.

Procesele mnezice în învățare. În activitatea de învățare intervin, în continuare, **procesele mnezice de întipărire, păstrare și reactualizare a informației**.

Regula de aur a pedagogiei este aceea ca elevul să memoreze pe baza înțelegerii, a pătrunderii prin gândire a materialului prezentat. Învățarea mecanică cere un efort mare și se soldează cu o pierdere de informație de cca 60% încă în perioada imediat următoare fixării materialului. În schimb, memorarea logică — în care se păstrează conținutul de idei, redat apoi în bună parte în cuvinte proprii — se dovedește a fi mult mai trainică. Potrivit datelor experimentale, curba păstrării unui material inteligibil — memorat în mod logic — prezintă altă înfățișare, trainicia păstrării este mult superioară. Chiar cînd materialul inteligibil a fost dat într-o formă condensată, ca aforisme sau maxime, care se învață textual, curba uitării a fost, totuși, net diferită de cea găsită de Ebbinghaus în cazul învățării mecanice. Indicii păstrării au fost mult superiori celor constatați în cazul silabelor fără sens.

Cercetările arată însă că, odată cu creșterea volumului materialului, procentul păstrării scade, iar curba respectivă se apropie de curba păstrării unui material lipsit de sens, în ciuda înțelesului logic al fiecărui element în parte. Așadar, odată cu creșterea volumului — mai ales în condițiile supraincercării — curba uitării materialului inteligibil prezintă o evoluție analogă cu aceea pe care o întîlnim în cazul învățării mecanice.

În aceste condiții se pune problema selecției conținutului în sensul esențializării. Fiecare disciplină școlară trebuie să pună accent pe nucleul esențial de noțiuni, legi, teorii etc., eliminînd redundanțele inutile. Achizițiile durabile, **invariantele** disciplinei sînt metodele de analiză și interpretare a faptelor, noțiunile-cheie, strategiile de gândire, demersurile de bază ale procesului cognitiv. Este încă o formulă de rezonanță, cunoscută maximă potrivit căreia cultura unei persoane constă în ceea ce reține după ce uitarea și-a făcut jocul.

Se cunosc o seamă de precepte pentru organizarea rațională a activității de memorare. Este indicat, de pildă, ca scopurile fixării să fie diferențiate, adică să îmbrace forma unor sarcini speciale: de a memora pentru un timp anume, cît mai precis, într-o anumită succesiune sau ordonare logică etc. Efortul depus se dozează corespunzător sarcinilor asumate. Efectul Ebert-Meuman spune: „Învățarea pentru o anumită dată condiționează uitarea după această dată”. Odată cu stabilirea verificării sau reproducerii pentru o anumită dată „se programează” pe plan intern și uitarea ulterioară.

Toată lumea recunoaște rolul pe care îl are repetiția în procesul de memorare. Trebuie spus însă că nu oricînd și în orice condiții repetarea duce la efecte pozitive. Se pune problema dozării optime a numărului de repetiții; poate să apară situația de subînvățare — grație unui număr insuficient de repetiții — sau de suprainvățare bazată pe un număr de repetiții în exces. Subînvățarea este legată mai ales de „iluzia cunoașterii” temei sau de atitudine superficială, iar suprainvățarea devine neproductivă prin saturare.

În efortul de memorare, eșalonarea repetițiilor la intervale optime este mai productivă decît concentrarea lor. Eșalonarea are ca efect un timp mai scurt de învățare și duce totodată la o păstrare mai trainică. Intervalele prea scurte între repetări nu permit repausul și reacitivarea, iar intervalele prea mari dezadapteză elevul de la studiu și favorizează uitarea. Este, de asemenea, stabilită influența pozitivă a încercărilor de „reproducere” a materialului, intercalate între repetiții.

În ceea ce privește metoda de studiu, elevii trebuie inițiați în tehnicile de prelucrare a materialului. În funcție de volumul materialului este indicată o meto-

dă combinată: o primă lectură integrală, apoi învățarea pe părți sau fragmente logice îmbinate cu însemnări, scheme, extrageri de citate etc., pentru a se încheia cu o nouă parcurgere integrală a temei.

Formarea unui stil de muncă independentă. A studia — arăta Skinner — înseamnă a citi într-un mod special. Este vorba de un mod de lectură care să ducă la memorare: se subliniază cuvinte tematice, termenii de sugesție, se rețin anumite pasaje care cuprind formulări condensate ale unor noțiuni, idei, principii; se extrag citate, figuri de stil deosebite, se întocmesc scheme rezumative, sinteze, conexiuni logice, se alternează lectura cu încercări de reproducere etc. Un material se consideră însușit cînd școlarul, încercînd „parafraza” acestuia, se poate lipsi de textul-suport. Răspunsul la lecție presupune apoi trecerea din limbajul intern în limbajul extern, adăugîndu-se o parte de „improvație” în sensul bun, cînd este vorba de un element de creativitate, și în sens rău, cînd se recurge la „vorbărie” pentru a suplini neștiința.

Acumularea informației, în zilele noastre, în ritmuri exponențiale impune îmbogățirea și reinnoirea continuă a cunoștințelor prin forme instituționalizate de educație permanentă, dar și prin autoinstruire. În consecință, se pune tot mai mult accentul pe însușirea instrumentelor de lucru, inclusiv a tehnicilor de informare și de studiu, urmărind să cultive la elevi un stil de muncă intelectuală independentă. Apare sugestiv în acest sens remarcă a unui psiholog (H. Gerjouy): „Analfabetul de mine nu va mai fi cel care nu știe să citească, ci va fi cel care nu a învățat cum să învețe”. Pentru a-și însuși un asemenea stil de lucru, tînrul trebuie antrenat spre clasele terminale într-o activitate sistematică, în care să i se arate pas cu pas cum se identifică sursele de informare în legătură cu o temă, cum se consultă o carte, un dicționar sau o enciclopedie, cum se extrag citate, cum se întocmește conștient un proiect de lucru cu fișa etc. Lucrînd în mod independent, elevul ajunge să selecteze tehnicile de muncă cele mai potrivite cu ritmul său de activitate, cu preocupările și proiectele sale profesionale. Ajutorul esențial acordat unui tînr — referă la metode de organizare și prelucrare a datelor. Este vorba de a-l iniția în analiza, structurarea și condensarea informației, în transpunerea datelor în structuri grafice, în scheme, planuri logice etc. Abundența de informații impune dezvoltarea selectivității, cultivarea tehnicilor de dominare a diversității materialelor.

Cînd studiul individual are loc pe baza unor cărți sau materiale proprii, în cursul lecturii se fac anumite însemnări, sublinieri ale unor definiții, sau caracterizări ale unor termeni sau date importante. Aceste sublinieri trebuie să ajute la selecția, aprecierea și fixarea materialului parcurs. Se practică sublinierile dedesubtul rîndului sau vertical, la margine, folosindu-se linii simple, linii duble punctate, culori diferite sau alte semne.

Fără îndoială pentru a forma aceste deprinderi de muncă nu este suficient un simplu instructaj, ci este necesar de citeva ori. Însușirea tehnicilor de muncă intelectuală presupune un efort de antrenament, practică îndelungată, sistematică. Procesul formativ este în treptele sale. Dacă la început elevul își face temele, desfășoară o muncă independentă, preocupat de nota pe care o obține, iar uneori de teama pedigrării cu o notă mică, cu timpul ajunge să încerce satisfacția lucrului bine făcut, să curcurească a înțeles materialul studiat și să însușit conținutul său.

BIBLIOGRAFIE

- Bruner, J., Spre o teorie a instruirii, București, E.D.P., 1970.
- Chircev, A., Educația moral-politică a tineretului școlar, București, E.D.P., 1974.
- Gagné R.; Briggs, L., Principii de design al instruirii, București, E.D.P., 1977.
- Galperin, P. I., Psihologia gândirii și teoria formării în etape a acțiunilor mintale, în „Studii asupra gândirii în psihologia sovietică”, București, E.D.P., 1970.
- Galperin, P. I., Considerații asupra cercetării dezvoltării intelectuale a copilului, în „Studii de psihologia gândirii”, București, E.D.P., 1975.
- Klausmeier, J. H., Conceptul Development During the School Years, în „Cognitive Learning in Children”, (Levin, J., Alen, V., edit.), Academic Press, New York, 1976.
- Pavelcu, V., Psihologia pedagogică, Studii, București, E.D.P., 1962.
- Piaget, J., Epistemologie genetică, Cluj-Napoca, Editura Dacia 1973.
- Piaget, J., La psychogénèse des connaissances et sa signification épistémologique, în „Théories du langage, Théories de l'apprentissage”, Paris, Edition du Seuil, 1979.
- Radu, I., Psihologie școlară, București, Editura Științifică, 1974.
- Roșca, Al., „L'activité d'abstraction et de généralisation chez l'enfant”, Enfance, 1961, 3.
- Skinner, B., Revoluția științifică a învățămîntului, București, E.D.P., 1971.

AGENDA COMANDANTULUI INSTRUCTOR DE PIONIERI

Concurs de materiale metodice

În lumina sarcinilor politico-educative ce revin Organizației Pionierilor și Organizației Șoimii Patriei din documentele Congresului al XIII-lea al partidului și ale Conferinței Naționale a P.C.R. din decembrie 1987, din Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, președintele Republicii, la sesiunea comună a Plenarei C.C. al P.C.R., a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești din 28-30 noiembrie 1988, precum și din hotărârile adoptate la Forumul tinerei generații din decembrie 1985 pentru valorificarea experienței pozitive de la nivelul tuturor consiliilor și comandamentelor pionierești, Consiliul Național al Organizației Pionierilor organizează, o dată la doi ani, un concurs de materiale metodice. Concursul se constituie într-o formă de îmbunătățire continuă a nivelului calitativ al întregii munci politico-organizatorice desfășurate de consiliile și comandamentele pionierești, de intensificare a procesului de perfecționare și modernizare a activității instructiv-formativă de la nivelul grupelor, detașamentelor și unităților de pionieri din școli și din casele pionierilor și șoimilor patriei.

Tematica și modul de desfășurare al concursului urmăresc generalizarea experienței valoroase existente în organizațiile de copii, aplicarea în practică a unor forme și metode noi și eficiente de lucru, precum și activitatea de cercetare desfășurată de cadrele care muncesc cu pionierii și șoimii patriei, în vederea gășirii celor mai eficiente căi și modalități de acțiune în educarea și formarea multilaterală, pentru muncă și viață a tinerei generații.

Concursul este deschis tuturor categoriilor de cadre cu preocupări în domeniul educării celei mai tinere generații: comandanți-instrucitori de detașamente și unități, membri ai consiliilor pionierești, îndrumători ale grupelor de șoimi ai patriei, alți membri ai comisiilor Organizației Șoimii Patriei, conducători de cercuri și cluburi din cadrul caselor pionierilor și șoimilor patriei, precum și cadre cu preocupări în domeniul educării.

În actuala ediție, regulamentul concursului conține o tematică diversificată pentru toate domeniile muncii desfășurate cu pionierii și șoimii patriei și anume: activitatea de învățură, de pregă-

tire practică și de inovație tehnico-științifică; activitatea de informare și pregătire politico-ideologică, de cunoaștere și prețuire a trecutului istoric al poporului, al clasei muncitoare și al Partidului Comunist Român, a eroicilor realizări ale constructorilor socialismului în țara noastră; activitatea de cunoaștere a valorilor culturale ale poporului și de valorificare a acestora prin intermediul acțiunilor înscrise în Festivalul Național „Cîntarea României”; activitatea sportiv-turistică din cadrul Daciadei, de organizare și desfășurare a vacanțelor, de pregătire pentru apărarea patriei; activitatea organizatorică și metodică, de pregătire a activelor pionierești și a cadrelor care muncesc cu pionierii.

Materialele prezentate în concurs pot fi atât scrise (îndrumări, recomandări, bulletine metodice, ghiduri orientative, albume și pliante, culegeri de materiale metodice, rapoarte de cercetare și modalități de transpunere în practică a rezultatelor cercetării), cit și audiovizuale (seturi de schițe, scheme, planșe, panouri metodice, seturi de diapozitive, diagrame, diasonuri, benzi magnetice, filme metodice ș.a.), însoțite, în mod obligatoriu, de o sinteză explicativă cuprinzând: tema, importanța, originalitatea, aplicabilitatea, metodele și tehnicile folosite pentru elaborarea materialului respectiv.

În ceea ce privește stadiul actual al concursului, precizăm că, până în luna martie a.c., lucrările se vor prezenta de către autorii lor, pe capitole, în ședințele comisiilor metodice din școli, grădinițe și casele pionierilor și șoimilor patriei, realizându-se, cu același prilej, demonstrații practice pentru experimentarea formelor și metodelor noi de activitate cuprinse în material. În perioada martie-iunie a.c., birourile consiliilor județene ale Organizației Pionierilor vor asigura jurizarea și premiarea celor mai valoroase lucrări înscrise în concurs, precum și selecționarea și depășirea planului de producție. La nivel central, după selectarea și stabilirea celor mai valoroase materiale, se va organiza, în trimestrul al IV-lea, o consfățuire, cu sprijinul Palatului pionierilor și șoimilor patriei, la care vor participa autorii lucrărilor premiate.

MIHAELA COJOCARU
șef comisie
Consiliul Național al Organizației
Pionierilor

VIAȚA SINDICALĂ

O nouă calitate în muncă

În anul celui de al XIV-lea Congres al partidului și al celei de a 45-a aniversări a Revoluției de Eliberare Socială și Națională, Antifascistă și Antiimperialistă, pe baza orientărilor și indicațiilor cuprinse în Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, la sesiunea comună a Plenarei C.C. al P.C.R., a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești din 28-30 noiembrie 1988, comitetele sindicale, birourile grupelor sindicale din învățământul preuniversitar prahovean acționează pentru realizarea obiectivelor cuprinse în planul de muncă al comisiei noastre județene, în vederea sporirii calității muncii instructiv-educative. Planificându-ne judicios activitatea, ne-am propus să realizăm unirea tuturor eforturilor cadrelor didactice pentru ca învățământul, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, „să fie în primele rinduri ale luptei pentru nou, să fie un învățământ revoluționar”.

Realizarea acestei sarcini a situat în centrul preocupărilor comitetelor sindicale îndrumarea și sprijinirea permanentă a grupelor sindicale — cadre în care se finalizează și se materializează de fapt toate acțiunile inițiate — astfel încât acestea să obțină rezultate bune în activitatea pe care o desfășoară ca organe de conducere și de acțiune colectivă, în perfecționarea politico-ideologică, metodică și de specialitate, precum și psihopedagogică a tuturor cadrelor didactice. În colaborare cu ceilalți factori educaționali, organele și organizațiile sindicale din școli sunt preocupate de îndeplinirea planului de școlarizare, de dezvoltarea și modernizarea bazei didactico-materiale, de integrarea învățământului cu cercetarea și producția, de orientarea școlară și profesională, precum și de pregătirea temeinică, teoretică și tehnico-productivă a tineretului școlar. O deosebită atenție acordă comitetele sindicale și birourile grupelor sindicale organizării acțiunilor politice și culturale-educative de masă, în primul rând, desfășurării corespunzătoare a învățământului politico-ideologic, angajării cadrelor didactice în viața culturală a județului.

Experiența dobândită a dat posibilitatea birourilor grupelor sindicale din unitățile de învățământ din județ și din municipiul Ploiești ca, sub îndrumarea organizațiilor de partid, să se implice mai pregă-

te în pregătirea și desfășurarea adunărilor generale ale oamenilor muncii din învățământ și în elaborarea unor planuri de măsuri concrete care să ducă la transpunerea în viață a hotărârilor acestor adunări, considerate adevărate tribune de dezbateri, decizie și angajare în amplul proces de perfecționare și auto-perfecționare. Cu acest prilej a fost aprobată și tematica orientativă a adunărilor lunare ale grupelor sindicale, proiectată astfel încât acestea să se constituie în adevărate „sesiuni deschise” ale adunării generale a oamenilor muncii.

În această etapă a anului școlar, la nivelul comitetelor și al grupelor sindicale, s-a acordat o atenție deosebită organizării și desfășurării întrecerii socialiste și fazelor premergătoare celei pe județ ale manifestării metodic-științifice „Creativitate și eficiență în învățământ”. Recent, în cadrul ședințelor de birou, la nivelul comitetelor și al comisiei județene, s-a analizat stadiul îndeplinirii indicatorilor în întrecerea socialistă pe trimestrul I al acestui an școlar și s-a stabilit un plan de măsuri concrete care să ducă la îmbunătățirea activității de realizare ritmică, la nivelul tuturor școlilor, a indicatorilor întrecerii socialiste. Totodată, s-a stabilit ca membrii comisiei să urmărească mai atent modul de realizare a acestor indicatori la nivelul unităților școlare din comune, să sprijine îmbunătățirea frecvenței la învățământul seral, să asigure realizarea ritmică a colectării materialelor refolosibile, declarând perioada 13-18 februarie a.c. „săptămână record” pentru recuperarea deșeurilor de hirtie, fier, textile ș.a.

În această perioadă de pregătire a etapei județene a manifestării metodic-științifice „Creativitate și eficiență în învățământ”, comisia județeană, împreună cu Inspectoratul școlar sunt preocupate atât de evaluarea corespunzătoare a tuturor lucrărilor selecționate în fazele anterioare, cit și de desfășurarea în bune condiții a etapei județene, planificate în luna martie a.c. De asemenea, sintem preocupați de popularizarea experienței pozitive realizate la nivelul unor grupe sindicale care și-au concentrat atenția în direcția organizării activității de perfecționare profesională a cadrelor didactice. Remarcăm activitatea grupelor sindicale de la Liceele de Matematică-Fizică „I.L. Caragiale” și „Mihai Viteazul” din Ploiești, care au organizat dezbateri a-

vind ca temă: „Metodologia cercetării”, „Informatica — imperativ al timpului nostru” și „Utilizarea calculatorului în procesul de învățământ”. Între grupele sindicale de la nivelul celor două unități de învățământ menționate s-a declanșat o adevărată întrecere, fiecare din acestea preocupându-se, în primul rând, de pregătirea și perfecționarea tuturor cadrelor didactice și, paralel, de creșterea numărului de cercuri de informatică pentru elevi. Profesorii și elevii acestor licee au realizat un număr mare de programe pentru uz didactic, folosite în predarea matematicii, fizicii, chimiei și disciplinelor tehnice, propunându-și ca, în viitor, să extindă experiența dobândită la toate disciplinele de învățământ. Menționăm și inițiativa membrilor birourilor grupelor sindicale de la Liceul Industrial Nr. 1 din Ploiești care, recent, au organizat o masă rotundă cu tema: „Preocuparea grupelor sindicale pentru pregătirea în meserie a elevilor de la școala profesională și de la liceu, pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii”. S-a remarcat, cu acest prilej, preocuparea tuturor cadrelor didactice pentru pregătirea temeinică a tineretului, materializată în rezultatele obținute de elevi la concursurile pe meserii, la examenele de absolvire și de bacalaureat, precum și în realizarea și depășirea planului de producție. S-au stabilit unele măsuri privind creșterea eficienței procesului instructiv-educativ, acționându-se în viitor pentru intensificarea studiului individual, organizarea unor acțiuni metodice și de specialitate eficiente, pentru gășirea celor mai bune mijloace și procedee de sporire a randamentului școlar. Urmărind îmbunătățirea activității de protecția muncii,

grupa sindicală de la Școala Nr. 21 din Ploiești a realizat norme unice de protecția muncii pentru școlile cu clasele I-VIII.

Concepută sub genericul „Ziua activului grupelor sindicale”, activitatea de pregătire și instruire a membrilor birourilor grupelor sindicale, la care au participat organizatori, organizatori adjuncți, responsabili cu întrecerea socialistă, pregătirea profesională și generalizarea experienței pozitive, inspecții obștești cu protecția muncii, responsabili cu probleme sociale, cei cu munca politică și cultural-educativă de masă, sport și turism, a evidențiat răspunderile sindicatelor din învățământ în pregătirea temeinică a tinerei generații și necesitatea perfecționării stilului și metodelor de muncă sindicală. Acordăm o atenție deosebită și instruirii comisiilor pe probleme, asigurării cunoașterii sarcinilor ce le revin membrilor acestora, precum și îndeplinirii integrale a programelor proprii de muncă, realizate pe baza hotărârilor organelor superioare de partid și de stat. Ne propunem ca în viitor să realizăm, în cadrul acestei acțiuni, verificarea permanentă a modului de îndeplinire a sarcinilor și informarea operativă a birourilor comitetelor și grupelor sindicale cu sarcinile ce le revin.

Prof. TÂNASE NICA
președintele Comisiei județene
pentru activitatea sindicală
din învățământ Prahova

Prof. LELIA MANTA
președintele Comitetului Sindicatului
Învățământ Ploiești

„Creativitate și eficiență în învățământ”

— Ediția a IV-a —

În această perioadă, în întreaga țară se desfășoară etapa județeană a ediției a IV-a a acțiunii „Creativitate și eficiență în învățământ”, organizată de Ministerul Educației și Învățământului și Uniunea Sindicatelor din Învățământ, Știință, Cultură, Poligrafie, Presă și Edituri. Manifestare metodic-științifică de largă rezonanță, înscrisă în cadrul Festivalului Național „Cîntarea României”, această ediție are loc sub genericul „Educația prin muncă și pentru muncă a tinerei generații, integrarea învățământului cu cercetarea și producția și practica social-politică — proces revoluționar de înnoire și modernizare a școlii românești.”

În organizarea Inspectoratului Școlar Județean Ialomița și a Comisiei județene pentru activitatea sindicală din învățământ, duminică, 12 februarie a.c., la Casa de cultură a sindicatelor din Slobozia a avut loc festivitatea de deschidere a acestei importante acțiuni.

În alocuțiunile rostite de prof. Atena Vișoiu, inspector școlar general și Constantin Czerwiaschi, secretar al Comitetului Județean Ialomița al P.C.R., au fost subliniate concepția secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind locul și rolul școlii în formarea omului nou, necesitatea traducerii în viață a tezelor și orientărilor cuprinse în magistrala Expunere la sesiunea comună

a Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești, din noiembrie 1988, reliefându-se, totodată, faptul că Ialomița de azi este ea însăși o cititorie a Epocii Nicolae Ceaușescu.

Cei aproape o mie de directori, șefi de catedră, responsabili ai comisiilor metodice ale cadrelor didactice au urmărit cu interes deosebit comunicările prezentate de dr. acad. Radu Voinea (Creația științifică și tehnică — imperativ al contemporaneității), prof. univ. dr. doc. Solomon Marcus (Interacțiunea profesor-elev), prof. univ. dr. doc. Grigore Posea (Structura și caracterul geografice ale teritoriului României și rolul lor în istoria și unitatea poporului român), prof. univ. dr. Valeria Guțu Romolo (Cultivarea exprimării — condiție a eficienței procesului didactic) și prof. Vasile Molan, inspector principal în Ministerul Educației și Învățământului (Creație în educație).

În zilele următoare, lucrările etapei județene a acțiunii „Creativitate și eficiență în învățământ” s-au desfășurat pe secțiuni, cadrele didactice ialomițene prezentând peste 200 de lucrări și comunicări ce atestă preocuparea lor constantă de a realiza un învățământ de calitate.

M. ROȘOGA

Inspecția școlară și funcția ei

(Urmare din pag. 1)

Datorită schimbărilor rapide care se produc în lumea muncii și a profesiorilor, sint situații cind lipsa de prevedere a școlii poate avea consecințe nedorite pentru tineri care, la absolvire, află că urmează să se recalifice sau să învețe la locul de muncă alte tehnologii decît cele învățate în școală.

Riscul acesta a fost mult diminuat în ultima vreme datorită măsurii de a se deplasa pregătirea tehnologică a elevilor din sălile de clasă în secții și ateliere unde cunoștințele teoretice și deprinderile practice se formează direct pe mașini, utilaje și instalații productive, aflate în dotarea unităților economice.

Nu este însă mai puțin adevărat că procesul de modernizare a tehnologiilor, declanșat de conducerea partidului după Congresul al XIII-lea, se realizează treptat și, ca atare, inspecția școlară îi revine sarcina de a cunoaște și populariza în toate școlile de același tip tehnologiile de vîrf, pe care, mai devreme sau mai tîrziu, absolvenții liceelor industriale și ai școlilor profesionale vor fi puși în situația să le utilizeze.

În cele menționate rezultă și calitățile care ar trebui să caracterizeze inspecția școlară:

— menținerea în actualitate științifică și tehnologică a personalului didactic de conducere și predare;

— promovarea curajoasă a noului în domeniul formării profesionale a noilor generații de muncitori;

— facilitarea schimbului de idei, de opinii și mai ales de experiență între școlile de același tip, în vederea omogenizării

calitative a procesului de formare profesională la nivelul tehnicii de vîrf realizate în întreprinderile care au beneficiat printre primele de avantajele modernizării tehnologice;

— declanșarea unui mai mare interes, din partea conducătorilor întreprinderilor și centralelor, în favoarea modernizării atelierelor școlare și asigurării accesului elevilor la noile mașini, utilaje și instalații modernizate;

— promovarea pe scară mai largă a interdisciplinarității în activitatea de pregătire a tinerilor pentru muncă și viață, pentru formarea lor profesională;

— schimbarea opticii în aprecierea personalului și a unităților, în sensul creșterii substanțiale a ponderii factorilor calitativi și de eficiență care influențează decisiv asupra rezultatelor activității instructiv-educative (informarea la zi a profesorilor, specialiștilor din întreprinderi și a maistrilor-instrucitori cu noutățile tehnico-științifice; aplicarea acestora în lecții și în celelalte activități de instruire teoretică și practică; utilizarea intensivă în procesul instruirii a experiențelor de laborator; inițierea tehnologică a elevilor pe mașinile, utilajele și instalațiile cele mai moderne din unitatea patronatoare sau din alte unități de profil; familiarizarea elevilor cu noul mecatism economic-financiar, cu autoconducerea și autogestiuinea etc.).

În felul acesta, inspecția școlară capătă noi dimensiuni, dar și aspecte calitative noi care-i permit să se implice mai direct și mai eficient în soluționarea problemelor de care depinde ridicarea nivelului calitativ al procesului de formare a viitorilor muncitori.